

№ 12 (562) 27 сакавіка 2008 www.nn.by

Наша Ніва

П Е Р Ш А Я Б Е Л А Р У С К А Я Г А З Э Т А ISSN 1819-1614

Заснаваная ў лістападзе 1906. Адноўленая ў траўні 1991. Выдавец: Прыватнае прадпрыемства «Суродзічы». Выходзіць штотыднёва, у чацьвяргі

6 мільярдаў даляраў

крэдытаў набрала Беларусь за 2007 год. Рэкордны рост пазыкаў за ўсю гісторыю краіны. Старонка 11.

У НУМАРЫ

«Напярэдадні ядзернага адраджэньня»

Круглы стол у Рэдакцыі «НН»: АЭС можа ня стаць эфэктыўным адказам на энэргетычныя выклікі, якія стаяць парад Беларуссю. Старонка 12.

Сашко Ірванец: Беларусь — гэта славянскія немцы

Гутарка з украінскім пісьменьнікам пра Ўкраіну пасля Аранжавай рэвалюцыі і Беларусь. Старонка 25.

Працоўныя будні

Затрыманьне фотакарэспандэнта «НН» Андрэя Лянкевіча 25 Сакавіка. Старонка 2. Дзень Волі 2008: фота, рэпартажы, камэнтары. Старонка 3.

Журналіста Сямёна Печанка засудзілі на 15 сутак

Пра тое, што затрымалі Сямёна Печанка даведаўся дзесьці а сёмай гадзіне. Ужо ня памятаю, хто дакладна патэлефанаваў. Помню, што ў мяне пыталіся пра падзеі ля Акадэміі Навук, а пасля нібыта між іншага дадалі: «Ты хоць ведаеш, што Печанка вашага ў пастарунак павезлі».

Хаця такое здараецца ня часта, але паставіўся да гэтага досыць спакойна. Набраў Сямёнаў нумар. Сапраўды, ён ужо знаходзіўся ў Маскоўскім РУУС. Абнадзеіваў, што ён свабодна размаўляў па тэлефоне. Думалася, будзе як заўсёды — правараць дакумэнты і журналісткае пасьведчаньне, пасля чаго вызваліць. Тым болей, хвіліну да гэтага бачыў журналіста БелаПАН, ён казаў, што двух ягоных калег таксама затрымлівалі, але паадпускалі.

Акцыя тым часам скончылася, а Сямёна ўсё не адпускаялі. Ля Маскоўскага РУУС дзяжурныя блізкія затрыманых. Паводле іх словаў, усяго у РУУС трымалі 25 чалавек. Але у міліцыянтаў быў адзін адказ: у нас нікога няма. Тым, хто ня верыў, дэманстравалі самотнага жабрака ў камэры пры дзяжурцы: «Гэта ваш журналіст?» Паглядзець у іншых памяшканьнях шмат паварховага райаддзелу, праўда, не запрашалі. А 22.00 Печанко паведаміў, што ў яго ўзялі адбіткі пальцаў і сфатаграфавалі. Празь нейкі час пачалі складаць пратакол паводле артыкулу КК 23.34 «Парушэньне парадку арганізацыі і правядзеньня масавых мерапрыемстваў». Бліжэй да паўночы замаўчаў яго тэлефон — адабралі разам з іншымі рэчамі, «не паложанымі» тым, хто начуе на Акрэсьціна. Стала трывожна. Ніколі дагэтуль Сямёна не затрымлівалі.

З раніцы ў сераду — вечная

перадсудовая трывога: дзе будуць разглядаць справу? Ці не перакінуць у іншы суд? Ці знойдзецца адвакат? Ці ўдасца перадаць перадачу ці хоць пакарміць? Давалася доўга чакаць, пакуль затрыманых разьмяркуюць па судзьдзях. Прыехала Сямёнава жонка Тацяна, зь якой ён у шлюбе менш за год. Былі праваабаронцы, проста ахвотныя падтрымаць журналіста.

Суд Маскоўскага раёну славіцца тым, што пабачыцца з падсудным там практычна немагчыма. Маса запасных выхадаў, ізаляваньня ад агульных калідораў залі.

Працэс вяла намесьніца старшыні суду Маскоўскага раёну Тамара Ўнукевіч. Сьведкамі выступілі супрацоўнікі Ленінскага РУУС Запячэнка і Зароўскі. Альфабэтнае супадзеньне іх прозьвішчаў выклікала скептычную ўсьмешку. Пэўна, побач запісаньня ў сьпісе. І, паводле таго сьпісу, атрымалі разнарадку быць сьведкамі. Сьведчылі байцы, што Печанко хадзіў у раёне плошчы Перамогі са сьцягам, выкрыкваў «антыдзяржаўныя лезунгі». А канкрэтна — «Жыве Беларусь» і «Ганьба». Сьведкі запэўнівалі, што ніякага журналісцкага пасьведчаньня яны ня бачылі.

Падчас усяго працэсу з калёнак пажарнай бясьпекі ў залю даносілася: «Соблюдайте спокойствие». Здаецца, што Сямён прыслухаўся. Печанко абсалютна не нэрваваўся, калі адказваў на пытаньні. Судзьдзі было патлумачана, што ён знаходзіўся на акцыі па рэдакцыйным заданьні, якое таксама было прыкладзенае да матэрыялаў справы.

Судзьдзя абвясціла, што прысуд будзе вынесены а 14.00. Але гадзіннік паказваў ужо амаль трэцюю, а пра вырак нічога вядома не было. Трапіўся на вочы ксёндз Юры Барок, які таксама

«трапіў пад раздачу» 25 Сакавіка. Ён быў зь Сямёнам у залі суду, але атрымаў штраф. Менавіта Барок і сказаў, што Сямёна ўжо асудзілі на 15 сутак.

Ужо пазьней адвакат Беларускай асацыяцыі журналістаў Вікторыя Васілеўская

пацьвердзіла, што такі прысуд насамрэч быў вынесены. Прычым у залі пасяджэньня падчас вынясення прысуду ніхто, акрамя судзьдзі і Сямёна, не прысутнічаў. Убачыцца зь Печанком болей таксама ня выйшла. Перадачу даведзёцца везьці пад Акрэсьціна.

У сераду вечарам Сямён зьбіраўся ісьці на футбол Беларусь—Турцыя. Вось толькі ня ведаю, ці пасьпеў ён набыць квіты.

Зьміцер Панкавец

Затрыманьня журналісты «НН»

Андрэй Лянкевіч

Нарадзіўся ў 1981 г. у Горадні. Скончыў Беларускі дзяржаўны ўнівэрсытэт, факультэт радыёфізыкі і электронікі.

Фотакарэспандэнт «Нашай Нівы» ад 2002 году.

Ягонья фатаздымкі таксама друкаваліся ў вядучых СМІ Расеі («Огонёк», «Московский комсомолец», «Известия»), Польшчы (Gazeta Wyborcza), ЗША. «Нью-Ёрк Таймз» у 2006 зьмясціла яго фота з падзеяў на Плошчы на першую старонку. Праз свае здымкі выйграў прэстыжную дзевяцімесячную стыпэндыю World Press Foto.

Пэрсанальныя выставы Андрэя Лянкевіча праходзілі ў Беларусі, Расеі, Галандыі,

ЮЛІЯ ДАРАШКЕВІЧ

Літве, Чэхіі, Нарвэгіі, Польшчы, Нямецчыне. Ён удзельнік шматлікіх эўрапейскіх фатафорумаў.

У часе затрыманьня на пр. Незалежнасьці быў зьбіты да крыві. Пры сабе меў прафэсійныя фотаапараты і журналісцкае пасьведчаньне.

Сямён Печанко

Нарадзіўся ў 1980 г. у Карэліцкім раёне. Скончыў Гарадзеньскі аграрны ўнівэрсытэт, факультэт аграрнаміі.

Журналіст «Нашай Нівы» ад 2005 году. Асьвятляе пытаньні грамадзкага жыцьця, піша на сацыяльную тэматыку. Ляўрэат прэміі Беларускай асацыяцыі журналістаў «Вольнае слова» за 2007 год за свой нарыс «Дзікар і Джулія».

Аўтар кнігі «Ў Беларускім войску», што выйшла ў 2007 годзе.

Быў затрыманы на праспэкт Незалежнасьці ў часе правядзеньня онлайн-рэпартажу. Пры сабе меў дыктафон і журналісцкае пасьведчаньне.

УЛАДЗЬ ГРЫДЗІН

Халодны аўторак

Дзень Волі. Падсумаваньне. Піша Зьміцер Панкавец.

Сёлета на Дзень Волі ішоў сьнег і дзьмуў халодны вецер. Мала хто мог угадаць, калі апошні раз 25 Сакавіка была такая сьцюжа.

З раніцы пачалі зьяўляцца шматлікія паведамленьні пра затрыманьні людзей у рэгіёнах. Актывістаў арыштоўвалі, не давалі выехаць у Менск. Патэлефанавала чытачка з Гомелю, якая сказала, што на Дзень Волі патрапіць ня можа, бо адмянілі большасьць цягнікоў.

Ужо ў абед не засталася ілюзій і наконт таго, што ўлады ўсё ж дазволюць збор на плошчы Якуба

Коласа і шэсьце па цэнтры гораду, як тое было падчас «Эўрапейскага маршу». Ужо за некалькі гадзінаў да пачатку акцыі мінакі заўважалі непарцыйна вялікую колькасць міліцыі і амапаўцаў у раёне плошчы Якуба Коласа, за Філярмоніяй звыкла стаялі аўтазакі. Празь нейкі час меркаванае месца збору дэманстрантаў пачалі абстаўляць турнікетамі.

Традыцыйна не спыняўся на патрэбным месцы і грамадзкі транспарт, нікога не пускалі ў мэтро. Міліцыянты выбачаліся за часовыя нязручнасьці, паведамляючы, што мэ-

ро не працуе, бо ў гэтым месцы праводзіцца «нейкае мерапрыемства». Тое самае было летась падчас «Чарнобыльскага шляху».

Перакрыцьцё плошчы немінуча прывяло да таго, што людзі былі падзеленыя на дзьве групы. Які ўжо раз улада выкарыстоўвае гэты прыём, а адекватнага адказу паранейшаму няма. Ніхто з арганізатараў не наважваецца загадзя паведамляць людзям альтэрнатыўны плян, баючыся абвінавчваньня ў арганізацыі беспарадкаў.

Большая частка людзей сабралася ля рэстарану

«Лідо». Чакалі, калі зьявіцца нехта зь лідэраў апазыцыі. Па настроях было бачна, што ісьці на Бангалор ніхто ня хоча, але і ісьці на сутычкі зь міліцыяй асабліва жаданьня не было. Першы кардон, які складаўся зь дзясятка правахоўнікаў, прарваць удалося. Затое на другім — шчыльнейшым — кардоне натоўп спыніўся. На дапамогу міліцыі хуценька падбеглі амапаўцы, пачалі адцясьняць людзей. Пабачыўшы, што на плошчу Якуба Коласа прайсьці няма як, дэманстранты скіраваліся ў бок Акадэміі Навук. Пачалі паціху ўздывацца бел-чырвона-белыя і эўрасаюзаўскія сьцягі і пачуліся выгукі «Жыве Беларусь!» і «Незалеж-

Халодны аўторак

Працяг са старонкі 3.

насыць». У калёне, якая ішла пад пільным наглядом спэцназу, было каля дзвюх тысяч чалавек. Рухаліся па ходніках.

Тым часам з іншага боку плошчы Якуба Коласа кіпела сапраўдная бойка. Там таксама сабраліся сотні людзей — тых, хто быў настрасны ісьці ў цэнтар, да помнікаў нацыянальным героям. Былі старшыня Партыі БНФ Лявон Баршчэўскі і лідэр «Руху «За Свабоду» Аляксандар Мілінкевіч. Зразумеўшы, што злучыцца з людзьмі, што сталі ля «Лідо», ня выйдзе, было вырашана ісьці ў Купалаўскі сквэр і ўскласці кветкі да помніка Янку Купалу. У міліцыянтаў на гэта быў свой погляд — загаду прапускаць людзей у цэнтар гораду, натуральна, не было.

З двароў пачалі выбягаць чорныя шэрагі спэцназаўцаў, рассякаючы калёну дэманстрантаў на меншыя

групы. Пачаліся сутычкі між міліцыяй і ўдзельнікамі акцыі. З вуліцы Казлова падрулілі аўтазакі. Моладзь адцясьнялі ў двары і «пакавалі».

Людзі супраціўляліся, выходзілі на праспэкт, іх падаўлялі. Спэцназаўцы выстраіліся ўздоўж праезнай часткі, а таксама разьбілі сваімі шэрагамі ходнікі, не даючы людзям аб'яднацца ў адзіную калёну.

Неякія юнакі правялі дзёрзкую акцыю ля Акадэміі МУС. Менавіта там зьявілася вялікая расьцяжка «Са святам незалежнасьці!». Зрэшты, Акадэмія ў той момант пуставала.

Міліцыя ўтварыла жывы калідор, па якім вяла людзей і закідала ў аўтазакі. На дручкі і спэцтэхніку маніфэстанты адказвалі дружным скандаваньнем «Фашысты!», а таксама сьнежкамі. У кожнага свая зброя.

Людзей часта валілі на зямлю, вырывалі з рук сьцягі, ламалі дрэўцы штандараў. Некаторых запіхвалі

ў аўтазакі ўжо з акрываўленымі тварамі, як тое было з фотакарэспандэнтам «НН» Андрэем Лянкевічам, маладафронтаўцам Артурам Фінькевічам.

Паўтары сотні чалавек у гэтай душагубцы дайшлі, тым ня менш, аж да мосту празь Сьвіслач, дзе іх зноўку чакалі новыя кардоны спэцназу. Зноў пад'ехалі аўтобусы, людзей пачалі адцясьняць да плошчы Перамогі, затрымліваць. Там быў схоплены журналіст «НН» Сямён Печанко, які рабіў жывы рэпартаж з акцыі для nn.by. Частка дэманстрантаў пасьпела спусьціцца ў мэтро і прыехаць на Акадэмію Навук. У прыватнасьці, так зрабіў Лявон Баршчэўскі.

Пакуль старшыня Партыі БНФ дабіраўся да дазволенага ўладамі месца збору, там ужо пасьпеў пачацца мітынг. Вячаслаў Сіўчык нагадаў, што акурат два гадзі таму быў затрыманы Аляксандар Казулін, які і сёньня працягвае знаходзіцца

ца ў турме. Павал Севярынец заклікаў усіх прысутных падтрымаць 27 сакавіка Касю Салаўёву (у той момант яе везьлі ў Партызанскі РУУС), якую вінавацяць ва ўдзеле ў незарэгістраванай арганізацыі, а таксама Андрэя Кіма, якога будучь судзіць 1 красавіка. Пытаньне палітвязьняў было цэнтральным падчас мітынгу. Не забыліся таксама і пра крымінальны перасьлед Сяргея Парсюкевіча, а таксама «справу чатырнаццаці».

Севярынец у пары з Баршчэўскім у мэгафон выконвалі гімн «Магутны Божа», прасьпявалі і «Мы выйдзем шчыльнымі радамі». Хаця настрой быў ужо зусім не сьвяточны. У большасьці прысутных у пастарунках сядзелі сябры, паплечнікі ці проста знаёмыя.

Зрэшты, і ля Акадэміі Навук правесці паўнаважнае акцыю ня выйшла. Прыкладна а 19.15 сюды пад'ехала машына з гукаўзмацняльнай тэхнікай. Людзям казалі, што правядзеньне мітынгу на гэтым месцы не дазволена ўладамі. Заклікалі пайсьці на плошчу Бангалор, у адваротным выпадку ўжо традыцыйна палохалі прымяненьнем сілы і крымінальнай адказнасьцю. Моладзь на гэта адказала па-свойму, абляпіўшы машыну, зь якой гучалі пагрозы, налעпкамі да 90-годзьдзя незалежнасьці БНР.

Спэцназ зноў пашыхтаваўся ўздоўж праспэctu, але разганяць акцыю ня сталі. Адно перапынялі спробы працягнуць шэсьце — каля 500 чалавек спрабавалі прарвацца да Нацыянальнай бібліятэкі. Прыкладна а 20.00 дэманстрантаў канчаткова загналі ў мэтро. Нехта паехаў сьвяткаваць Дзень Волі дадому, іншыя — чакаць сяброў і паплечнікаў да РУУСаў.

Плошча Якуба Коласа была абгароджаная турнікетамі.

Затрымліваюць
Зьмітра Дашкевіча.

Вечарам 25-га зь міліцыі адпусьцілі толькі непаўналетніх, а таксама двух журналістаў літоўскага тэлебачаньня. Агулам у пастарункі Менску было дастаўлена больш за сто чалавек. На большасьць склалі адміністрацыйныя пратаколы паводле артыкулу 23.34 «Парушэньне парадку арганізацыі і правядзеньня масавых мерапрыемстваў».

Старшыня Партыі БНФ Лявон Баршчэўскі так апаніў сёлетні Дзень Волі: «Нават калі скласьці тых усіх, хто прыйшоў і з аднаго боку плошчы Якуба Коласа, і з другога боку, гэта не ідзе ні ў якае параўнаньне з тым, што было ў 1996 ці нават у 2006 гадах. Каб нас было хоць удвая болей, да Янкі Купалы дайшлі б! Разам з тым, бывала й горш. Людзі баяцца. І ня кепскага надвор'я ў першую чаргу. Ды яшчэ стукачоў і віжоў усюды столькі, што ў працэнтных адносі-

нах, напэўна, і Трэці Райх, і сталінскі СССР перасягнулі! Нічога, будучь у нас лепшыя часы. Калі людзі зразумеюць, што гэта не апазыцыя ім нечым абавязаная, а яны самі здолеюць

дбаць пра свой лёс».

«Улада ня вучыцца і не зьбіраецца мяняцца. Яна толькі гуляла ў дэмакратыю з надзеяй атрымаць грошы з Захаду. У душы яна засталася ранейшай», — сказаў

пасья Дня Волі Аляксандар Мілінкевіч.

Сапраўды, як і ў мінулыя гады, паводзіны ўладаў у Дзень Волі больш жорсткія, чым у часе іншых маніфэстацый.

PHOTOBYMEDIANET

Каля Акадэміі Навук.

Naviny.by: Разагнаўшы Дзень Волі, улады вярнулі Беларусь у мінулае

Вярнулі ў тую Беларусь, якой яна была яшчэ два гады таму.

За мінулы з тае пары час у грамадстве склалася ўражанне, што ўлады пад ціскам вонкавых, у першую чаргу, і ўнутраных фактараў гатовая змяніцца, пайсьці на саступкі, пслабіць хватку. І прыкметы лібэралізацыі былі. Вядома, улады нічога не рабілі проста так. Мірны характар апазыцыйных акцый мінулай восенню і масавае вызваленне палітвязняў гэтай зімой былі толькі гульнёй на заходнюю публіку. Гульнёй, не даведзенай да канца.

І ў тым, бадай, можна знайсці тлумачэнне таго, чаму ўлады зноў аддалі перавагу вядзенню дыялогу з сваімі палітычнымі апанэнтамі з дубінкай у руках.

Дасягнуты між уладамі Беларусі й Захадам кампраміс прадугледжваў, як сёння вядома, вызваленне ўсіх палітвязняў. Але выпусціць Аляксандра Казуліна на, так бы мовіць, агульных падставах беларуская ўлада не магла. Гэта быў прынцыповы момант, вырашэннем

якога магла стаць палітычная эміграцыя Казуліна. Але той ад гэткае «шчодрое» прапановы адмовіўся.

На гэтым далейшыя саступкі ўлады страцілі ўсякую лёгкіку, а выбудаваны, здавалася, сцэнар збліжэння «апошняй дыктатуры Эўропы» з Захадам быў перакрэслены. Палітыка здаровага сэнсу цалкам саступіла месца эмоцыям. Эмоцыям цёмным, нездаровым, помслівым, падаўшыся якім лёгка ня тое што перакрэсліць, а пахаваць усе надзеі і пляны.

Зладзіўшы «хапун» на Дзень Волі, улада дала ясна зразумець, што гульні ў дэмакратызацыю скончыліся, што палітычнай вясне ў нашыя шыроты дарога забароненая. І што на тое скажуць Брусель ці Вашынгтон — пляваць! Бо сіла — ня ў праўдзе, сіла — вось яна, у дубінцы спэцназаўца. Яна паспяхова калаціла прыхільнікаў дэмакратыі і пяць, і дзесяць гадоў таму і, як аказалася, ня страціла актуальнасці і сёння.

БНР і «шалудзівыя людзі»

Круглы стол пра БНР, што адбыўся ў «Советской Белоруссии», і нэўтральны фільм пра БНР на БТ — зьявы сымптаматычныя. Аляксандар Класкоўскі.

Пры ўсіх агаворках удзельнікі аддалі належнае і самой гістарычнай падзеі 90-гадовай даўніны, і тым людзям, што спрабавалі тады ўвасобіць ідэю беларускае дзяржаўнасці.

Такім чынам, мы бачым працяг працэсу, ужо акрэсленага аналітыкамі. Афіцыйныя ідэалогі пакрысе прасоўваюцца на традыцыйнае поле апазыцыі. Спакваля адаптуюцца яе лезунгі, датычныя дзяржаўнасці ды незалежнасці.

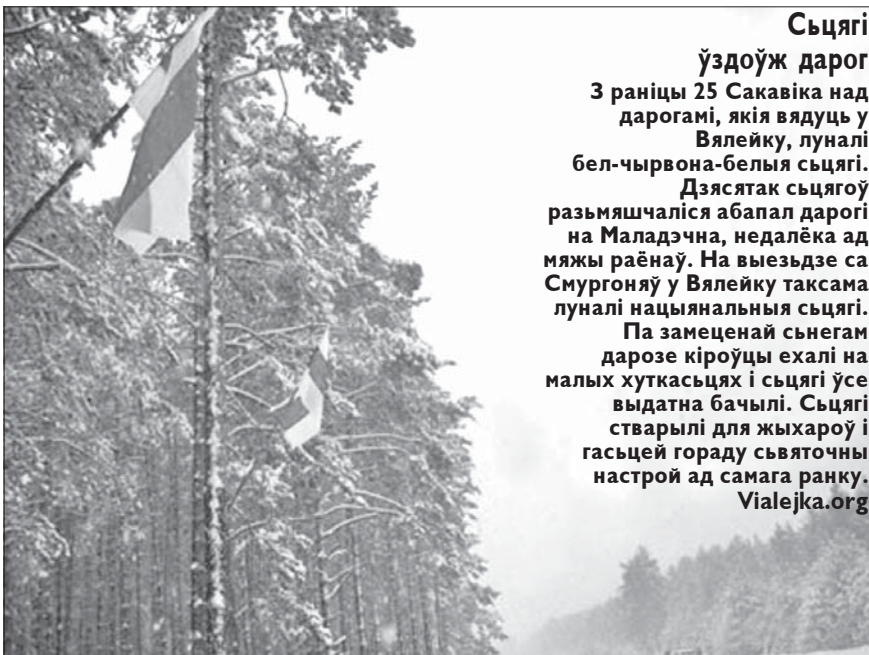
Летась была сэрыя зладжаных уладамі канцэртаў «За незалежную Беларусь». Сёлета ўжо распачаўся падобны марафон «Мы — беларусы!». Усё ж, згадзецца, трохі іншае, чым як «расейцы са знакам якасці» ці навагодні тэлепрыпеў «Ты бульбаш, я бульбаш».

Незалежніцкія лезунгі ўлада ўжо трывала ўлучыла ў свой піяраўскі арсенал. Яшчэ трохі — і даводзіць гістарычнае значэнне БНР таксама будзе, бадай, не крамолай, а спробай ламацца ў адчыненныя дзверы.

Але кансалідацый па-ранейшаму і не патыхае. Летась прадстаўнікі незалежнага грамадства, што звярнуліся да ўладаў з заклікам разам адсвяткаваць Дзень Волі, атрымалі ярлык «шалудзівых людзей».

Сёлета шэсьце 25 Сакавіка зноў паслалі на Бангалор.

Прызнаць, хай сабе з агаворкамі, заслугі Луцкевічаў, Лёсіка, Варонкі ды іншых дзеячаў, што даўно скончылі зямны шлях, для ўлады прасцей, чым прызнаць права сённяшніх апазыцыянераў на барацьбу за тых ідэалаў БНР, да ўвасаблення якіх яшчэ як да Месяца.

Сьцягі

ўздоўж дарог

3 раніцы 25 Сакавіка над дарогамі, якія вядуць у Вялейку, луналі бел-чырвона-белыя сьцягі.

Дзясятка сьцягоў размяшчаліся абапал дарогі на Маладэчна, недалёка ад мяжы раёнаў. На выездзе са Смургоняў у Вялейку таксама луналі нацыянальныя сьцягі.

Па замежнай сьнегам дарозе кіроўцы ехалі на малых хуткасыях і сьцягі ўсе выдатна бачылі. Сьцягі стварылі для жыхароў і гасьцей гораду сьвяточны настрой ад самага ранку.

Vialejka.org

Чырвоная кнопка

23 сакавіка Першы канал Беларускага тэлебачання ў перадачы «Панарама» паказаў паўгадзінны сюжэт, прысьвечаны абвяшчэнню Беларускай Народнай Рэспублікі. Камэнтуе **Сяргей Данэйка**.

«...БНР не атрымала шырокай падтрымкі, што й перадвызначыла яе падзеньне. Нягледзячы на тое, што незалежнасць БНР пасьпелі прызнаць Літва, Латвія, Эстонія, Фінляндыя, Украінская Народная Рэспубліка, Чэхаславацчына й Турцыя, у БНР цалкам адсутнічалі ўсе прыкметы дзяржаўнасці, у тым ліку інстытуты ўлады й кіравання, узброеныя сілы, грашовая сістэма...» Тым часам на экране мы бачым хроніку пачатку мінулага стагоддзя — шэсьце на вуліцах гораду. Вялізны натоўп. Удзельнікі рознага выгляду, падобныя да рабочых, кушоў, сяянаў. Транспаранты зь неразборлівымі надпісамі. Відэафраг сканчаецца кадрам, дзе мы бачым на першым пляне натоўп людзей. На далёкім — рушыць (падобна, што вайсковым крокам) калёна пад бел-чырвона-белым сьцягам. Між калёнай і натоўпам — статычныя транспаранты, на адным зь якіх угадваецца нацыянальны сьцяг. Яшчэ адзін сьцяг мы бачым над бліскім будынкам. Ну й, канечне ж, — лягатыпы каналу, што таксама істотна.

Як можна спалучаць словы «не атрымала шырокай падтрымкі» з кадрамі масавай дэманстрацыі? Але гэта другаснае. Важней іншае: на экране няма подпісу, што гэта за кадры. Адкуль яны? Дзе знятыя? У якім годзе? Гэта Менск вітае абвяшчэнне БНР, ці што? Глядач пра гэта ня ведае, бо дзяржава ў выглядзе Першага каналу ня хоча, каб ён ведаў.

Дзяржава хоча манапалізаваць памяць нацыі, якой ёсць кіно.

Падыход капіталістычнага тэлебачання палягае на тым, каб рабіць матэрыялы для глядачоў, прыгтым што слова «народ» (які й ёсць насамрэч тымі глядачамі) выносіцца за дужкі. Але гэта ня наш выпадак. Тут тэлебачаньне вельмі любіць слова «народ», але

насамрэч робіць прадукцыю толькі для аднаго канкрэтнага глядача. Між іншага, гэтым глядачом і сканчаецца сюжэт пра БНР.

Кажуць, калі зьявіўся кінэматограф, падсвядома дзеячы прамысловасці спалохаліся, што ў людзей адначасова расіплюшчваюцца вочы — ня трэба думаць: экран паказвае праўду. Так зьявіўся гук — каб зрабіць «голас выявы» цішэй, нарадзілася тэлебачаньне. Але да адной выявы нельга прыкласьці 100000 гукаў. Захаваньне адпаведнасці, альбо нараджэнне «трэцяга сэнсу» — вось што мы маем ад спалучэння выявы й гучу.

У дадзеным выпадку нам кажучь, што БНР не атрымала падтрымкі, ня мела войска... Але выява (нават калі яна й ня мае дачынення да БНР, пра што глядач не ведае) у гэтым кантэксце сьведчыць пра іншае — натоўпы людзей, маршыруе калёна, дзяржаўныя сьцягі... Без адпаведнасці, нараджаецца «трэці сэнс». Тут-такі: тэлебачаньне хлусіць. Але сама па сабе такая выснова досыць банальная.

Цікава сьць ситуацыя ў тым, што тэлебачаньне хлусіць не народу, а свайму адзінаму й галоўнаму глядачу. Яно паказвае заказчыку тое, што ён жадае бачыць, як кепскі рэклампчык здымае паводле прынцыпу «абы ролік купілі», а ня дзеля таго, каб глядачы купілі рэкламаваны тавар.

Іншыя ж — народ — зьяўляюцца толькі сьведкамі гэтага дыялёгу: «тэлебачаньне — прэзыдэнт».

Пра гэта нагадваюць іншыя кадры сюжэту — апытаньне на вуліцах Менску. «Вы ведаеце, што такое БНР?» «Не. У першы раз чуло». Апытаньня таксама ўсьведамляюць, што хоча пачуць замоўца. Яны ня будуць шчырыя на экране. Замест таго, каб адпостраваць у чароўным лостэрку душу васала, сюээрэн мілуецца на самога сябе. Тым часам васал, магчыма, паскрэбае амальгаму па той бок лостра.

Глядача ўжо ня здзівіш кадрамі паліцаў пад бел-чырвона-белымі сьцягамі, якія мантажуюцца з хронікай цяперашніх дэманстрацыяў — у гэтым аўтары сюжэту пра БНР зусім не арыгінальныя. Глядача займае адно пытаньне: «што рабіць?» Імаверна, што рабіць нічога й ня трэба — пытаньне ў тым, чаго не **рабіць. Не глядзець.**

Аksamітная рэвалюцыя ў Чэхаславацчыне пачыналася з таго, што пражане *дэманстратыўна* перасталі глядзець ТБ. Падчас навінаў жыхары гораду выстаўлялі тэлевізары ў вокны й шпацыравалі тымчасам па вуліцах, размаўляючы пра што заўгодна — можа, пра тое, чаго ТБ не паказвала.

Ня быць глядачом, каб быць народам, — гэты крок самы просты. Фізычна ён зводзіцца да націсканьня чырвонай кнопкі на пульце пераклочэння каналаў. Разам з тэлевізарам выключваюцца псеўдалідэры. У цішыні гучаць новыя галасы. Хто гэта? Хто гэта? Хто гэта?

Каб даведацца, націсьні чырвоную кнопку.

18 сакавіка

За падтрымку Тыбэту на суткі

Актывіста моладзевага руху «Джынс за свабоду» **Паўла Кур'яновіча** суд Савецкага раёну Менску арыштаваў на 15 сутак за ўдзел у пікеце насупраць пасольства Кітаю. Прысуд вынесла судзьдзя **Наталья Скугарава**. Сьведкамі на судзе выступалі супрацоўнікі міліцыі **Савіч** і **Лапцэвіч**.

Салаўёву будучь судзіць пасьля Дня Волі

27 сакавіка ў Полацку, у гарадзкім судзе, пачнецца працэс над маладафронтаўкай **Касяй Салаўёвай**. Пачатак суду а 15-й. Судзьдзя — **Марозава**. 20-гадовай дзяўчыне пагражае да двух гадоў знявольленья. Кася, якую 23 студзеня 2008 г. адлічылі з 2 курсу гістфаку Полацкага ўнівэрсытэту, абвінавачваецца паводле арт. 193-1 КК («Удзел у незарэгістраванай арганізацыі»).

19 сакавіка

Затрымалі наклад «Товарища» і «Народнай волі»

На беларуска-расейскай мяжы 19 сакавіка былі затрыманыя наклады незалежных газэтаў «Народная воля» і «Товарищ». Машыну з газэтамі адвезьлі ў Дубровенскі РУУС. Па абедзе аўтамабіль з газэтамі адпусьцілі. Апошні раз наклады гэтых выданняў затрымлівалі 3 кастрычніка 2007 году. Тады пасьля правэркі газеты вярнулі выдаўцам у той жа дзень.

Казуліну адмоўлена

Пра зьямакчэньне пакараньня **Аляксандру Казуліну** (замене яго грамадзкімі ці папраўчымі працамі) прасіла ягоная дачка Юлія — адмысловае прашэньне яна падала 13 сакавіка. Адмова абгрунтаваная наўнасьцю ў Казуліна парушэньняў рэжыму ў калёніі.

Гэнік Лойка пад пагрозай званьнення

Скульптару, аўтару пленэраў «Легенда зь пяску» **Гэніку Лойку** пагражаюць званьненьнем з працы. Пра гэта выкладчыку паведаміла кіраўніцтва Менскай сярэдняй школы № 185 з архітэктурна-мастацкім ухілам, дзе ён працуе. Настаўніка вінавацяць у тым, што ён «уцягвае дзяцей у палітыку» — Г. Лойка паведаміў сваім вучням пра гістарычныя факты, зьвязаныя са святаваньнем Дня Волі 25 сакавіка.

Дзёрзкая акцыя маладафронтаўцаў

Незарэгістраваны ў Беларусі «Малады фронт» нагадаў менчукам пра падзеі, што адбыліся роўна два гады назад на Плошчы. На бульвары пад вокнамі КДБ яны вывесілі бел-чырвона-белы сьцяг і штандар Эўрасаюзу.

20 сакавіка

Суд не пабачыў абразы Жалезнічэнкі

Судзьдзя Чыгуначнага раёну Гомелю **Мікалай Крупадзёраў** адхіліў пазоў маці **Зьмітра Жалезнічэнкі** супраць рэдакцыі абласной газеты «Гомельская праўда» аб

кіраўніка Рады «Згуртаваньня беларусаў сьвету» мастака **Алеся Марачкіна** асудзілі на 5 сутак паводле арт. 17-1 КаАП. Паводле сьведкаў, мастак нібыта ляўся матам каля Цэнтральнага РУУСу сталіцы. Прысуд вынесла судзьдзя **Тацяна Паўлючук**. Кіраўніца суполкі «Пагоня» затрымалі 24 сакавіка позьнім вечарам. У ягонаі майстэрні зрабілі ператрус, прычым ня маючы на гэта адпаведных санкцыяў. Міліцыянты сканфіскавалі вядомую карціну «Лялькі», а таксама плякаты, сьцягі, расьцяжкі, прысьвечаныя святаваньню Дня Волі 25 сакавіка.

абароне гонару й годнасьці яе сына. **Ала Жалезнічэнка** праз суд спрабавала абвергнуць зьвесткі пра сына Зьмітра, пададзеныя 9 лютага ў «Гомельскай праўдзе» ў артыкуле за подпісам **Ю. Чарот** «Не хочу в солдаты, хочу в «демократы»».

Супрацоўніца «ГП» **Алена Алечанка** (яна падала ў суд даведку з рэдакцыі, што зьяўляецца аўтаркай публікацыі) прэтэнзіяў да газеты не прызнала. Патлумачыла, што звароты ў Міністэрства абароны й Канстытуцыйны суд «пацвярджаюць нежаданьне Зьмітра служыць у войску».

Галадоўка на Кастрычніцкай

Браты **Аляксандар** і **Сяргей Скрабцы**, а таксама **Тацяна Ваніна** ўзялі ўдзел у кароткачасовай акцыі пратэсту на Кастрычніцкай плошчы. Актывісты выйшлі з плякатамі «Абвяшчаю галадоўку», зь якімі прастаялі пару хвілін. Да іх падышлі міліцыянты, якія казалі, што галадоўкі дрэнна адбіваюцца на здароўі. Пасьля гэтага акцыя пратэсту скончылася.

Нагадаем, што 10 сакавіка бестэрміновую галадоўку за вызваленьне **А. Казуліна** пачалі браты Скрабцы. Пазьней да іх далучыліся актывіст **Сяргей Галаганюк** і былы міліцыянт **Алег Алкаеў**, **Т. Ваніна** і прадпрымальнік **Мікалай Аутуховіч**.

21 сакавіка

Прэвэнтывныя арышты ў Гомелі

Суд Чыгуначнага раёну Гомелю пакараў моладзевага актывіста **Андрэя Цянюту** дзесьціць суткамі арышту. Хлопец быў затрыманы 20 сакавіка ў 19.50. Да Андрэя каля

пад'езду ўласнага дому падышлі трое невядомых ў цывільным, адзін зь якіх паваліўся і пачаў крычаць, што нібыта яго зьбівае апазыцыянер. Тут жа зьявіліся міліцыянты, якія затрымалі маладзёна і абвінавацілі яго ў дробным хуліганстве. У судзе А.Цянюта абвясціў галадоўку ў знак пратэсту супраць незаконнага арышту. Нагадаем, што раней на 14 сутак быў арыштаваны **Канстанцін Жукоўскі**, які раздаваў паштоўкі ў гонар 90-годзьдзя абвяшчэньня незалежнасьці БНР на канцэрце N.R.M.

23 сакавіка

Затрыманы ў Жодзіне ў нядзелю

Арганізатаруў святачнага шэсьця ў Жодзіне ў гонар 90-годзьдзя БНР затрымалі адразу пасьля акцыі. Лідэра Рэспубліканскага грамадзкага аб'яднаньня інвалідаў вайны ў Аўганістане **Аляксандра Камароўскага**, сябра партыі БНФ і ініцыятывы «Незалежная Рэспубліка Жодзіна» **Паўла Кресоўскага**, кіраўніка гарадзкой суполкі АГП **Юрася Сілкава**, сябра аргкамітэту па стварэньні партыі Беларускай хрысьціянскай дэмакратыі **Юрася Жылко** абвінавацілі згодна ч. 2 арт. 23.34 КаАП («Парушэньне правілаў правядзеньня масавых мерапрыемстваў»).

На ноч затрыманых зьямысьцілі ў ІЧУ Жодзінскага РУУС.

24 сакавіка судзьдзя Жодзінскага гарадскога суду **Тацяна Трацюк** палічыла іх вінаватымі ў арганізацыі несанкцыянаванай акцыі і пакарала арыштам на 7 сутак кожнага.

У Жлобіне ў Дзень Волі рамантуюць рэйкі

У Жлобіне не прадаюць квітку на ранішнія цягнікі «Гомель—Менск» і «Калінкавічы—Менск». Паводле супрацоўнікаў касы Жлобінскага вакзалу, на гэты дзень запланаваны ремонт чыгуначных шляхоў.

24 сакавіка

«Газета Слоні́мская» можа апынуцца на вуліцы

Рэдакцыя адзінага недзяржаўнага выдання Гарадзенскай вобласці «Газеты Слоні́мскай» павінна да 1 чэрвеня 2008 г. пакінуць арандаванае ў РУП «Слоні́мскі быткамбінат» памяшканне. Пра гэта ў пісьмовым выглядзе галоўнаму рэдактару газеты **Віктару Валадашчуку** паведаміў дырэктар Слоні́мскага быткамбінату **Станіслаў Іванашка**. У лісьце гаварылася, што дамова аб арэндзе з «ГС» заканчваецца 31 траўня і далей ня будзе працягнута. Галоўны рэдактар даслаў ліст на імя дырэктара быткамбінату з просьбай пераглядзець рашэнне, але той пакінуў сваё рашэнне бяз зменаў. Зварот да старшыні Слоні́мскага райвыканкаму **Мечыслава Касцюка** пакуль застаўся без адказу. Візыт на прыём да старшыні райвыканкаму таксама ня даў вынікаў. Паводле словаў сп.Валадашчука, сёння ніхто з кіраўнікоў слоні́мскіх прадпрыемстваў, куды ён зьвяртаўся ў пошуках памяшканьня, не захацеў заключыць дамову арэнды зь недзяржаўнай «Газетай Слоні́мскай».

Распаўсюднікаў арыштавалі, улёткі зьнішчылі

Судзьдзя Цэнтральнага раёну Гомелю **Марына Дамненка** пакарала адміністрацыйнымі арыштамі распаўсюднікаў улётка да Дня Волі: 22-гадовы жыхар Рэчыцы **Андрэй Стрыжак** атрымаў 7 сутак, 21-гадовы рабочы **Дзясніс Грамыка** і студэнт **Аляксандар Яшанаў** — па 5 сутак.

Міліцыянты затрымалі іх у другой палове дня 21 сакавіка. Былі складзеныя адміністрацыйныя пратаколы аб парушэнні парадку арганізацыі й правядзеньня масавых мерапрыемстваў. Адабраныя ў маладых людзей пры затрыманні 5490 віншавальных улёткаў судзьдзя пастанавіла зьнішчыць.

25 сакавіка

Аштрафавалі за лаянку

Старшыню абласной арганізацыі АГП **Юрыя Істоміна** ды грамадзкага актывіста **Зьмітра Бандарчука**, затрыманых 24 сакавіка на Гарадзенскім вакзале, судзьдзя **Тацяна Гергель** пакарала штрафам за нецэнзурную лаянку. Істомін атрымаў 5 базавых велічынь, Бандарчук — 3 б.в.

...за распаўсюд газэтаў

Ленінскі суд Менску аштрафаваў дэмакратычных актывістаў **Марыю Аліеву** і **Алену Напорку**, затрыманых 22 сакавіка ў мікрараёне Серабранка за распаўсюд газэты «Вольная Серабранка». Затрыманых два дні правялі ў спецпрымальніку на Акрэсычна. Справу А.Напорка разглядаў судзьдзя **Ігар Германовіч**, справу М.Аліевай — судзьдзя **Міхаіл Хома**. Жанчын прызналі вінаватымі ў рас-

паўсюджваньні інфармацыі пра акцыю 25 сакавіка, але пры гэтым пакаралі штрафам.

25 сакавіка

Прыгоды ў Берасьці

Супрацоўнікамі Берасьцейскага ДАІ былі затрыманы актывісты «Руху «За Свабоду» **Канстанцін Балагура** і **Дзясніс Турчаняк**. Ім паведамілі, што ў іх машынах нібыта «пераробітыя» нумары. Дз.Турчаняка затрымалі на выездзе зь Берасьця. У аўто акрамя Дзясніса былі **Андрэй Шарэнда** і **Міхаіл Ільін**. Аўто забралі для правэркі ў Маскоўскі РУУС, а яго пасажыры вырашылі ехаць аўтаспынам. У Кобрыне, падчас перасадкі на другую машыну, міліцыянты затрымалі М.Ільіна. А.Шарэндзе ўдалося ўцячы. Прычыны затрыманьня міліцыянты не патлумачылі.

Сямён Печанко

Сто два затрыманых пасля Дня Волі

Паводле зьвестак незарэгістраванага правабарончага цэнтру «Вясна», 25 Сакавіка падчас акцыі да 90-годзьдзя абвяшчэньня незалежнасьці БНР былі затрыманыя 102 чалавекі. Непаўналетніх, а таксама двух карэспандэнтаў літоўскага тэлебачаньня Ёніса Грышконіса і Руту Рыбагаўскене павыпускалі з пастарункаў яшчэ вечарам, усе астатнія правялі ноч на Акрэсычна. Усіх, апроч аднаго чалавека, прызналі вінаватымі ў парушэньні артыкулу 23.34 Адміністрацыйнага кодэксу.

Партызанскі суд

Найбольш жорсткімі прысуды былі ў Партызанскім судзе. Туды, у асноўным, адвезьлі «маладафронтаўцаў». Нядаўнія палітвязьні **Артур Фінькевіч** і **Зьміцер Дашкевіч** атрымалі па поўнай — 15 сутак. Столькі сама атрымаў фігурант крмінальнай справы па мітынгу прадпрымальнікаў 10 студзеня **Ўладзімер Сяргееў**.

На пяць сутак арышту ўпершыню была асуджаная **Кася Салаўёва**. Самае цікавае, што 27 сакавіка ў Полацку павінен быў пачацца крмінальны суд **Салаўёвай**. Дзяўчыну абвінавачваюць ва ўдзеце ў незарэгістраванай арганізацыі. Цяпер суд пераносіцца.

Кася Галіцкая атрымала 10 сутак, а **Андрэй Белік** — 3 сутак.

Маці двух дзяцей **Крысьціну Шацікаву** аштрафавалі на 30 базавых велічынь. **Андрэй Быхавец**, **Зьміцер Быхавец**, **Уладзімер Полах**, **Наталья Ясевич** — 30 б.в., **Тацяна Любімова** — 25 б.в., **Дар'я Барташук** — 15 б.в.

Савецкі суд

Віталь Акімаў, **Ілья Богдан**, **Дзясніс Карноў** атрымалі па 15 сутак, **Яўген Афонагель**, **Алесь Ванчук**, **Максім Вінярскі**, **Зьміцер Курза**, **Ігар Панфілаў**, **Андрэй Салагін**, **Арцём Скарабугатаў** — па 10, **Андрэй Вінакураў**, **Алесь Лапіцкі**, **Валер Мацкевіч** — па 5 сутак, **Андрэй Бабіцкі**, **Яўген Гота**, **Юры Грыневіч**, **Уладзіслаў Іваноў**, **Юрась Іванюковіч**, **Аляксандар Пшаніччы**, **Зьміцер Расолька**, **Алег Тарасевіч**, **Павал Турчанінаў**, **Павал Фурсевіч**, **Ірына Янкілевіч** — 30 б.в. штрафу, **Людміла Пястун** — 5 б.в.

Аляксандра Шастаковіча судзьдзя **Аксана**

Ралява апраўдала.

Заводскі суд

Аляксандар Станкевіч — 10 сутак, **Алесь Круткін** — 7 сутак, **Юры Макарэвіч**, **Аляксей Паўловіч** — 5 сутак, **Мікалай Адамовіч**, **Уладзіслаў Іваноў**, **Вольга Клімуць**, **Сяргей Кулага**, **Алесь Мілінец**, **Мікіта Шуцянкоў**, **Ася Ярмоленка** — 30 б.в., **Яўген Пятліцкі** — 25 б.в., **Ягор Віняцкі** — 20 б.в. Суды над фатографам газэты «Наша Ніва» **Андрэем Лянкевічам** і **Зьмітром Ясевичам** перанесеныя на 27 сакавіка.

Маскоўскі суд

Журналіст «НН» **Сямён Печанко**, **Віктар Калей**, **Павал Севярын** — 15 сутак, **Ксёндз Юры Барок**, **Ганна Калей**, **Іна Клімутка**, **Андрэй Кудзьякін** — 30 б.в. штрафу, **Ілья Ківяцік** — 25 б.в., **Любоў Дзядзінкіна**, **Канстанцін Сіманкоў**, **Зьміцер Трубка** — 20 б.в., **Вольга Гайсянковіч** — 15 б.в., **Л.Пацалуева**, **Неаніла Пятроўская**, **Андрэй Шэўчык**, **Ігар Герасімовіч** — 10 б.в. Два грамадзяніны **Польшчы** **Павал Яшын** і **Гжэгаж Лабус** вызваленыя пасля высвятленьня асобы.

Апошні раз такія масавыя затрыманьні былі падчас прэзыдэнцкіх выбараў у сакавіку 2006 году.

Зьміцер Панкавец

Эўрапейскім статуям заляпілі рты ў знак падтрымкі беларусаў

У ноч з 18 на 19 сакавіка ў 70 гарадах Эўропы гарадзкім статуям былі залепленыя рты з мэтай прыцягнуць увагу эўрапейскага грамадства да Беларусі, у прыватнасьці — да здушэньня свабоды слова.

Акцыю зладзілі Маладыя фэдэралісты Эўропы — JEF — арганізацыя маладых людзей з розных эўрапейскіх краінаў, якія падзяляюць ідэю аб'яднанай, фэдэратыўнай і дэмакратычнай Эўропы.

Аналягічная акцыя была праведзеная год таму. У 2007, у ноч з 18 на 19 сакавіка ў 60 гарадах Эўропы прайшла акцыя салідарнасьці — гарадзкім статуям сымбалічна залеплівалі рты, а побач зьмяшчалі плякаты зь інфармацыяй пра Беларусь.

Акцыя паўтарылася й сёлета ў дзясятках эўрапейскіх гарадах. Так, у Варшаве на адну ноч «страцілі голас» статуі Каперніка, Мацюшкі і іншых.

Зубкоў пахваліў Беларусь за рынкавыя рэформы

і стрымана адазваўся пра амэрыканскія «абмежавальныя меры» супраць Беларусі.

Расея заклікае Вашынгтон перагледзець «сваю лінію ў адносінах да Беларусі і яе камэрцыйных структур». Пра гэта заявіў прэм'ер-міністар Расейскай Федэрацыі Віктар Зубкоў у Менску. Прэм'ер падкрэсліў, што Расея лічыць увядзеньне санкцый супраць «Белнафтахіму» «палітызаваным крокам».

«Замест выстройвання дыялёгу і адмены абмежавальных мераў Вашынгтон

у сваіх інтарэсах спрабуе аказаць ціск на Беларусь. І гэта адбываецца на фоне пазытыўных крокаў з боку беларускага кіраўніцтва, у тым ліку пры паступовым правядзеньні рынкавых рэформаў», — сказаў В. Зубкоў.

Справы шпіёнскія

ЗША ўсё ж пайшлі на скарачэньне штату пасольства.

У панядзелак Міністэрства замежных справаў чарговы раз наведваў часовы павяраны ў справах ЗША ў Беларусі Джанатан Мур. Падчас сустрэчы ён сказаў, што пэўная колькасць амэрыканскіх дыпляматаў бліжэйшым часам пакіне

Менск, паведамляе прэс-служба МЗС.

Тыдзень таму Джанатану Муру рэкамэндавалі выраўнаць колькасць дыпляматаў на парытэтнай аснове між ЗША і Беларусьсю.

У нядзелу БТ паказала рэпартаж пра тое, што ў Менску была нібыта выкрытая шпіёнская сетка пад кіраўніцтвам куратара з ФБР Курта Фінлі.

Кіраўнік расейскага ўраду Віктар Зубкоў прыляцеў у Менск у пятніцу для ўдзелу ў паседжаньні Савету Міністраў саюзнай дзяржавы Беларусі і Расеі.

На сустрэчы прэм'ераў Беларусі і Расеі гаворка ішла перадусім пра цэны на газ.

Візыт пачаўся з сустрэчы Зубкова з А. Лукашэнкам.

«Я хацеў бы распавесці вам пра праблемы, наяўныя ў нашым замежным гандлі, асабліва ў сувязі з пазыцыяй кіраўніцтва ЗША, — сказаў Аляксандар Лукашэнка на сустрэчы. — Тым ня менш, эканамічнае становішча ў Беларусі абсалютна нармальнае, наш тавараварот дынамічна расьце, і ён дывэрсыфікаваны — то бок паспяхова разьвіваюцца гандлёвыя адносіны як з Расеяй, так і з ЭС і іншымі краінамі», — заявіў ён.

МБ; інф. БелаПАН

Пазьней у панядзелак Джанатан Мур выступіў з адмысловай заявай, дзе паведаміў, што пасольства ЗША ў Менску да 27 сакавіка пакінуць 17 дыпляматаў, столькі сама застанецца працаваць у Беларусі.

К. Фінлі, са словаў Мура, працаваў у ахове пасольства. У ягоныя абавязкі ўваходзіла падтрыманьне сувязяў з МУС Беларусі. ФБР — гэта амэрыканскі аналёг беларускага крымінальнага вышукі.

Зьміцер Панкавец

СЬЦІСЛА

пабачыла яго на тэлебачаньні ў Маскве», — кажа адвакатка. Ён і ягоная жонка Вольга, якая 2 сакавіка знаходзілася зь ім у аўто, ад суботы зьехалі з найманай кватэры і зьніклі, іх тэлефоны маўчаць.

Помнік Багдановічу перанясуць бліжэй да вуліцы Багдановіча

Мянцюк зьнік

Адвакатка пацярпелых 2 сакавіка ў аварыі на трасе Мікапэвічы — Менск Вера Стамкоўская паведаміла, што вінаваты ў аварыі Раман Мянцюк знаходзіцца невядома дзе. Паводле В. Страмкоўскай, паколькі супраць Р. Менцюка была заведзеная крымінальная справа, у яго мусілі ўзяць падпіску аб нявыезьдзе. «Я была моцна здзіўленая, калі

Помнік Максіму Багдановічу, разьмешчаны супраць Опэры, плянуецца перамясьціць. Як чакаецца, помнік разьмесьціцца на тэрыторыі парку, што прылягае да тэатру і выходзіць на вуліцу, названую ў гонар паэта. То бок помнік зьмесьціцца крыху ўлева, калі стаць тварам да Опэры. Адпаведнае распараджэньне ўхваліў А. Лукашэнка падчас наведваньня будоўлі тэатру.

22 сакавіка 65 гадоў таму украінскія нацысты спалілі Хатынь разам зь людзьмі за тое, што жыхары дапамагалі партызанам. Гэта вёска стала вобразам беларускай трагедыі ў Другой сусьветнай.

Андрэй Ліанкевіч

Беларусь напазычала 6 мільярдаў за год

Гэта рэкордны рост пазыкаў за ўсю гісторыю краіны.

Сукупная замежная запазычанасць Беларусі на 1 студзеня 2008 году складала \$12,719 млрд, вырасла за 2007 год на 87,4 % (на \$5,932 млрд), паведамляецца ў статыстычнай справаздачы Нацбанку. Гэта рэкордны рост пазыкаў за ўсю гісторыю Беларусі. Яго прычынай было жаданьне захаваць узровень даходаў насельніцтва і эканамічнага росту ва ўмовах павышэньня цэнаў на расейскія газ і нафту.

За IV квартал замежная запазычанасць вырасла на 33,1 %, у III квар-

тале — на 3,8 %, у II квартале — на 15,9 % і за I квартал — на 17 %.

У структуры замежнага доўгу запазычанасць органаў дзяржаўнага кіраваньня (урад) за год вырасла ў 3,5 разы да \$2,036 млрд. Увесь аб'ём замежнага доўгу ўраду — доўгатэрміновыя пазыкі.

Замежны доўг Нацбанку на 1 студзеня 2008 г. склаў \$590,9 млн (у тым ліку доўгатэрміновы доўг \$240 млн) супраць \$0,7 млн на 1 студзеня 2007 г.

Замежная запазычанасць камэр-

цыйных банкаў за 2007 г. вырасла на 72,9 % да \$2,571 млрд. У яе складзе доля доўгатэрміновых замежных пазык паменшала да 42,2 % з 48,5 %.

Замежны доўг нефінансавых сэктараў эканомікі ўзрос на 59,5 % да \$6,965 млрд. У яго складзе доля доўгатэрміновых пазык паводле вынікаў 2007 г. зьнізілася да 18,8 % з 19,3 % у 2006 г.

Запычанасць перад простымі інвэстарамі за 2007 г. вырасла на 63 % да \$556,4 млн.

Мікола
Бугай

МТС уводзіла абанэнтаў у зман

Да такой высновы прыйшло Міністэрства гандлю пасля азнаямленьня са скаргамі карыстальнікаў сотавай сувязі, якія палічылі рэкламу падарунка «2008 хвілін па 10 рублёў» неадпаведнай рэчаіснасьці.

Падарунак — 2008 хвілін на надзвычай нізкім тарыфе (10 рублёў за хвіліну) — на самрэч аказаўся платнай паслугай коштам 20 тыс. 80 руб. Усе, хто да яе падключыўся, штомесяц гублялі са свайго рахунку каля 6 тыс. рублёў, незалежна ад колькасці карыстаных хвілін коштам 10 руб. Крыху больш за 200 руб. сьпісвалася штодзённа.

Між тым у рэкламных роліках, якія актыўна распаўсюджваліся ў СМІ ў лістападзе—сьнежні мінулага году, пра дадатковыя траты не было сказана ні слова. Таму многія абанэнты, давараючы МТС, палічылі за лішняе цікавіцца падрабязнасьцямі акцыі на сайце ці ў апэратара.

Незадавальненьне прыйшло пазьней, калі з рахунку сталі знікаць лішнія рублі. Міністэрства гандлю прызнала рэкламу неадпаведнай і вынесла папярэджаньне

пра «немагчымасць у далейшым распаўсюджваць неадпаведную рэкламу». Кампанія МТС падпарадкавалася і тым самым выратавалася ад адміністрацыйнай адказнасьці.

Увагу Мінгандлю звярнулі партнэры «Юрыдычнай групы «Вэрдыкт Бай» Ілья Латышаў і Валянцін Галіч. Яны разьмясьцілі на сваім сайце шаблён адпаведнай скаргі ў Мінгандлю. Юрысты кажуць, што гэта ўжо ня першы выпадак парушэньня кампаніяй МТС заканадаўства аб рэкламе. Летась Мінгандлю палічыла неадпаведнай рэкламу акцыі «Сьпёка +50».

Некаторыя абанэнты выказалі намер напісаць заяву на МТС з просьбай вярнуць незаконна сьпісаньня грошы. У крайнім выпадку, зьвярнуцца ў суд.

Паводле «Экспрэс-новости»

СЬЦІСЛА

БКК павысіла цану на ўгнаеньні для Індыі ў 2,3 разы

Цяпер тона калійных угнаеньняў для індыйскай кампаніі IPL будзе каштаваць \$625. З траўня 2008 г. па сакавік 2009 г. БКК паставіць у Індыю па новым кошыце каля 750 тыс т. угнаеньняў.

Газ падаражэў сьціпла

Вызначаная цана расейскага газу для Беларусі на 2-гі квартал 2008 году. Яна складзе \$128 за тыс. кубамэтраў. Паводле словаў кіраўніка Міністэрства эканамічнага разьвіцьця і гандлю Расеі Андрэя Белавусава, новая цана адпавядае ўсталяванай

формуле разьліку цаны на пастаўку расейскага газу ў Беларусь. Наша краіна паранейшаму атрымлівае ад Расеі самы танны газ у рэгіёне. Украіне ён абыходзіцца ў \$179 за куб.

Мінімальная пэнсія падбіраецца да \$100

У студзені—лютым гэтага году ў параўнаньні з адпаведным мінулагаднім пэрыядам сярэднямесячны памер пэнсій па ўзросьце склаў Br355,9 тыс. Рэальны памер пэнсій па ўзросьце ў студзені—лютым 2008 г. узрос на 8 % (паводле прагнозу на год — на 8 %).

СП; «Белорусы и рыно», БЕЛТА

Андрэй Лянкевіч

Нечуваны сьнегапад папсаваў бізнэс менскім вулічным гандлярам.

«Напярэдадні ядзернага адраджэння»

Круглы стол у Рэдакцыі «НН»: АЭС можа ня стаць эфэктыўным адказам на энэргетычныя выклікі, якія стаяць парад Беларуссю.

Пасля таго як падвышэнне цэн на імпартаваны Беларуссю прыродны газ прымусіла шукаць шляхі зніжэння газавай залежнасці, улады паставілі будаваць атамную электрастанцыю. Аднак грамадству не былі прадстаўлены пераканаўчыя аргументы на карысць такога кроку. Эканамічная рацыянальнасць праекту апраўдваецца, толькі калі зыходзіць з самых аптымістычных ацэнак кошту праекту. Прынятае рашэнне мае больш палітычны, чым эканамічны ці тэхнічны характар, ня ўлічвае магчымасцяў выкарыстання альтэрнатыўных крыніц энэргіі і ігнаруе неабходнасць рэформаў у энэргетыцы (і эканоміцы наагул). Апрача стратэгічных аспектаў, незразумелымі застаюцца спосабы рашэння выключна тактычных — інфраструктурных і кадравых — задач. Цалкам імаверна, што рэалізацыя такога маштабнага праекту можа быць не даведзеная да канца.

Гэтае агульнае рэчышча меркаваньняў удзельнікаў круглага стала, што адбыўся 29 лютага ў Рэдакцыі газэты «Наша Ніва» і ў якім удзельнічалі прадстаўнікі зарэгістраванага ў Літве Беларускага інстытуту стратэгічных даследаваньняў (BISS).

Экспэртны закруглілі некалькі важных аспектаў развіцця атамнай энэргетыкі ў Беларусі.

Вартасць і эфэктыўнасць праекту будаўніцтва АЭС — маштабны праект ня толькі ў фінансавым, але і ў інфраструктурным плане.

Для тых, хто будзе абслугоўваць АЭС (каля 1700 чалавек), трэба пабуда-

ваць невялікае мястэчка (з насельніцтвам да 8 тыс. чал.).

Больш сур'ёзная задача — гэта ўключэнне станцыі ў сыстэму электрасетак, што патрабуе іх мадэрнізацыі (драты, разьмеркавальныя вузлы, канцэнтратары і інш.).

Нарэшце, узнікае і кадравая праблема — як прыцягнуць або падрыхтаваць спецыялістаў для працы на станцыі.

Рашэнне інфраструктурных і кадравых праблем запатрабуе сур'ёзных затрат, што прывядзе да павышэння кошту праекту. Ужо сёння называюць лічбу ў \$8—12 млрд, а не \$4—5 млрд. Менавіта празь немагчымасць дакладнай ацэнкі вартасці АЭС ці нават яе парадку, эксперты даюць і розныя ацэнкі эфэктыўнасці праекту.

Адны кажучь пра тое, што АЭС пакрые 4—5% патрэбу, іншыя называюць лічбу 30%; розніца і ацэнкі сабекошту вырабленай электраэнэргіі. Яе вартасць ацэньваецца ў межах ад 1,5 да 1,8 цэнту за 1 кВт супраць 4 цэнтаў за 1 кВт, колькі яна каштуе сёння. Улічваючы наяўны ўзровень вытворчасці ў 30 млрд кВт за год, можна падлічыць, што АЭС будзе ашчаджаць максымум каля 400 млн даляраў за год. Такім чынам, рэальная вартасць праекту зьяўляецца ключом да ацэнкі яго эканамічнай эфэктыўнасці — пры занадта высокай вартасці праекту (да \$8—12 млрд) такая эканомія наўрад ці перакане апанэнтаў будаўніцтва станцыі.

Вялізная колькасць эканамічных аспектаў будаўніцтва АЭС у Беларусі яшчэ нават не зазнала сур'ёзнага аналізу. Сярод іх можна адзначыць, напрыклад, наступствы рэалізацыі праек-

ту для будаўнічай галіны Беларусі і, пазмоўчаны, для ўсіх астатніх доўгатэрміновых інвэстыцыйных плянаў беларускіх уладаў. Пэўныя паралелі можна правесці з нашым меншым па маштабах будаўніцтвам Нацыянальнай бібліятэкі ў Менску, якое прывяло да сур'ёзных пераболяў з пастаўкамі будматэрыялаў.

У той жа час, стымулюючы попыт, будаўніцтва АЭС можа даць сур'ёзны штуршок шматлікім сектарам беларускай эканомікі.

Замежнапалітычныя аспекты

Таксама адсутнічае дакладны адказ на пытанне пра тое, хто будзе весці будаўніцтва АЭС. Экспэртны адзначылі, што найлепшым рашэннем было б прыцягненне эўрапейскай або амерыканскай кампаніі, а не расейскай, улічваючы развіццё атамнай энэргетыкі ў Расеі і загрузанасць расейцаў у іншых аналягічных праектах у Баўгарыі, Кітаі ды іншых краінах.

Ёсць таксама пагроза таго, што, знізіўшы газавую залежнасць, Беларусь можа патрапіць у атамную, паколькі той, хто будзе будаваць АЭС, той будзе займацца і пастаўкай паліва, і ўтылізацыяй адыходаў. Такім чынам, калі ў выпадку з вуглевадародным палівам існуе хача б тэарэтычная магчымасць дыверсыфікацыі крыніц сыравіны, то ў выпадку будаўніцтва АЭС яна цалкам выключаная. Варта таксама памятаць, што ў сьвеце існуюць толькі чатыры галоўныя пастаўшчыкі паліва для АЭС.

У той жа час, мяркуючы па нядаўніх перамовах паміж украінскімі ўладамі і карпарацыяй Westinghouse пра замену крыніцы паліва для ўкраінскіх АЭС, дыверсыфікацыя крыніц ядзернай сыравіны для беларускай АЭС застаецца магчымай.

Нарэшце, востра паўстае пытанне і пра тое, хто будзе фінансаваць гэты мэгапраект.

Будаўніцтва АЭС можа павесіць на Беларусь некалькі мільярдаў дадатковай замежнай пазыкі, што дае патэн-

Беларускі інстытут стратэгічных даследаваньняў (BISS)

зарэгістраваны ў Вільні. Місія BISS — развіццё грамадзкага дыялёгу з мэтай прапановы пазытыўных альтэрнатываў развіцця Беларусі і пошуку шляхоў пабудовы здаровай, зможнай і канкурэнтаздольнай нацыі. Больш падрабязную інфармацыю пра дзейнасць BISS вы можаце знайсці на ўэб-сайце www.belinstitute.eu або напісаўшы на адрас info@belinstitute.eu.

PHOTO BY MEDIANET

цыйнаму крэдытору вялізныя магчымасці палітычнага ўплыву. Такім чынам, Беларусь у выніку рэалізацыі праекту можа ня толькі не паменшыць, але і шматкроць узмацніць сваю палітычную, энэргетычную і фінансавую залежнасць ад Расеі.

АЭС ці рэформы?

Ні ўрад, ні экспертная супольнасць пакуль не далі дакладных ацэнак парадзічнай эфектыўнасці праекту. Гэтак, увод энэргаашчаджальнага абсталявання на некаторых беларускіх ГЭС дазволіў павялічыць аб'ёмы вытворчасці электраэнергіі. Рэформа энэргетыкі, ЖКГ, энэргаашчаджэння, рэструктурызацыя прадпрыемстваў, што працуюць неэфектыўна, дазволілі б зьнізіць патрэбы Беларусі ў энэргіі. Акрамя таго, ніяк ня ўлічваецца патэнцыял выкарыстання ўзнаўляльных крыніц энэргіі — сонца і ветру, — якія ў будучым здолеюць адыгрываць больш значную ролю. У Беларусі няма праграм іх развіцця, як няма і праграмы развіцця біяпаўна.

АЭС — гэта праект далёкай будучыні, і новыя навуковыя рашэнні па выкарыстанні неатамнай энэргіі могуць паставіць пад сумнеў яго эфектыўнасць. Складаецца ўражанне, што рашэнне пра будаўніцтва АЭС было

прынятае, зыходзячы з наяўных параметраў развіцця эканомікі, хаця ў будучым яны могуць змяніцца (можа змяніцца і палітычная сытуацыя). Хаця фінансава станцыя зробіцца сур'ёзным бюджэтным праектам і, магчыма, «пацягне» іншыя галіны эканомікі. Разам з тым, ацэнка эфектыўнасці праекту надзвычай важная, паколькі будаўніцтва АЭС запатрабуе прыцягнення замежных крэдытаў, якія трэба будзе аддаваць.

Сацыяльна-палітычнае вымярэнне «атамнай» праблемы

У цэлым, будаўніцтва АЭС уяўляецца больш палітычным праектам кіроўнай эліты. Падобныя мэгапраекты апраўдваюць мабілізацыю вялізарных дзяржаўных рэсурсаў, а значыць, і канцэнтрацыю палітычнай і эканамічнай улады. Таксама відавочна, што незалежна ад эфектыўнасці самога праекту ў цэлым, існуе вялікая колькасць груп, якія зацікаўленыя ў яго пачатку.

Таксама варта адзначыць адсутнасць шырокага грамадзкага абмеркавання гэтай праблемы.

Гэта ідзе насуперак патрабаванням Охрускай канвэнцыі, якая была падтрыманая Беларуссю і якая заяўляе пра неабходнасць «інфармавання шырокай грамадзкасці» па пытаннях

будаўніцтва АЭС.

Закрытасць прыняцця рашэння, непрадстаўленне грамадству ўсіх пунктаў гледжання на праблему і імкненне ўраду хутчэй закрыць пытанне можа быць часткова апраўдана нерацыянальным успрыняццём праблемы і фобіямі, якія назапасіліся ў беларускім грамадстве пасля чарнобыльскай трагедыі. У той жа час, досвед Японіі паказвае, што гэтыя фобіі цалкам можна пераадолець.

У больш шырокім сэнсе, у Беларусі абмежаваныя магчымасці для вяшчэння грамадзкага дыялогу па большасці пытанняў у цэлым і па атамнай энэргетыцы ў прыватнасці. Досвед закансэрванага будаўніцтва ядзерных энэргаблёкаў у пасавецкі час паказвае, што ядзерная энэргетыка аказваецца закладніцай такой адсутнасці грамадзкай дыскусіі ў выпадку рэзкага змянення грамадзка-палітычнай сытуацыі ў працэсе будаўніцтва.

Лёс АЭС, такім чынам, залежыць як ад таго, ці будзе даступнымі крыніцы фінансавання такога праекту на працягу дзесяцігоддзя, так і ад таго, наколькі беларуская ўлада здолее ўтрымаць неабходны да сканчэння праекту ўзровень палітычнай і сацыяльнай стабільнасці. Таму само будаўніцтва АЭС яшчэ рана разглядаць як адбыты факт.

Плошча Нябеснага Спакою

Факты з гісторыі камуністычнага Кітаю дзіўным чынам кладуцца на сытуацыю апошніх гадоў у Беларусі. Піша Віталь Тарас.

Свой папярэдні артыкул я назваў «Пунсавее Тыбэт», скарыстаўшы радок вядомай песні, якая фактычна была гімнам КНР у гады культурнай рэвалюцыі. Пачынаўся ён словамі: «Пунсавее ўсход, узышло Сонца, у Кітаі нарадзіўся Мао Цзэдун...»

Я выкарыстаў таксама факты з кнігі Юн Чжан і Джона Галідэя «Невядомы Мао» (Мао. The Unknown Story), датычныя гісторыі Тыбэту пад камуністычнай уладай. Гісторыя, заснаваная на фактах і сведчаньнях, мякка кажучы, не супадае з афіцыйнай вэрсіяй Пэкіну і шмат тлумачыць у апошніх сакавіцкіх падзеях у Тыбэце.

Улады КНР прызналі, нарэшце, што паліцыя страляла ў тыбэцкіх дэманстрантаў. Тым часам хваляваньні пракаціліся па суседніх правінцыях — у прыватнасьці, Ганьсэ і Сычуань, якія разам з Тыбэтам складаюць ці не траціну тэрыторыі Кітаю. Пэкін сканцэнтраваньне там свае войскі...

МЗС Беларусі, як можна было зь лёгкасьцю прадказаць, пасьпяшалася запэўніць, што пазыцыя афіцыйнага Менску ва ўсім супадае з пазыцыяй Пэкіну.

Я не збіраюся даваць ацэнку апошнім падзеям ці рабіць прагнозы на будучыню. Ня маю на мэце і рэцэнзаваць кнігу «Невядомы Мао». Яна стала бэстсэлерам на Захадзе (хаця гэта ня лёгкая чытанка). І наўрад ці патрабуе дадатковай рэкламы.

Проста мне падалося, што высновы, якія можна вынесці з гэтай кнігі, дзіўным чынам кладуцца на сытуацыю апошніх гадоў у Беларусі. Пры тым, што Кітай ва ўсіх сэнсах бясконца далёкі ад нас, а «вялікі стэрнавы» амаль нічым не падобны на першага прэзыдэнта РБ, некаторыя паралелі напрашваюцца як бы самі па сабе.

«Вам ня страшна?...»

У Мао Цзэдуну было шчасьлівае

дзяцінства, што абвяргае распаўсюджаны тэзіс, быццам жорсткасьць тыранаў абумоўлена дзіцячымі крыўдамі й комплексамі. Мао нарадзіўся ў даволі заможнай сялянскай сям'і. І хаця яго вельмі рана ажанілі (паводле тагачасных традыцыяў), жыў прывольным жыцьцём ва ўлоньні прыроды. Яго любілі ў абедзвюх сям'ях, не абцяжарвалі фізычнай працай. Ён вельмі любіў маці, але чамусьці не любіў бацьку, хоць той дапамагаў яму грашыма, каб Мао атрымаў адукацыю. Пэўны час ён зарабляў настаўніцтвам і нават стаў дырэктарам сельскай школы.

Лёсам сялянства Мао ніколі не цікавіўся і ставіўся да яго грэбліва. У гады «Вялікага скачка», калі ад голаду і непасільнай працы памерлі мільёны кітайскіх сялянаў, ніякія ўтвары з боку бліжэйшага папчэніка Лю Шаоцы аблегчыць іх долю і пакуты на Мао нітрохі ня дзейнічалі. Толькі выклікалі ягоную нянавісьць.

Яшчэ ў маладосьці, на пачатку партыйнай кар'еры, ён напісаў злавесны верш: «Глядзіце, як сёньня мы забіваем кепскіх землеўладальнікаў. Вам ня страшна? Ляскаюць нажы, нож аб нож». Прычым слова «забіваем» зусім не было паэтычным тропам, яно адлюстроўвала рэальнасьць.

Але яшчэ больш уражвае стаўленьне Мао, які ўсё жыцьцё любіў чытаць кнігі, да інтэлігэнцыі, у прыватнасьці, да настаўнікаў. У гады «культурнай рэвалюцыі» настаўніцтва было ў літаральным сэнсе зьнішчанае як кляса. Прычым забівалі, катавалі й зьдзекаваліся з настаўнікаў і выкладчыкаў хунвэйбіны («чырвоныя ахоўнікі») — у пераважнай масе школьнікі-падлеткі. Мао не хаваў, што ставіць на мэце зьнішчэньне старой культуры як такой. Ён крытыкаваў хунвэйбінаў за тое, што яны паводзяць сябе... «занадта цывілізавана».

Цікава, што, выкрываючы рэвізіянізм, на чым была пабудаваная ўся кампанія «культурнай рэвалюцыі», Мао насамрэч ня быў марксістам. Ён не вывучаў працаў Маркса і Энгельса. У юнацтве Мао шчыра напісаў у

адным з артыкулаў, што яго зусім не цікавіць уклад у гісторыю альбо будучыню Кітаю. Яго заўсёды цікавіў толькі ён сам і ягоны страўнік. А мільёнам кітайцаў адводзілася роля быдла. Ём давалася права галадаць і ахвяраваць сваімі жыцьцямі дзеля пабудовы камунізму пад ягоным правадырствам.

На загад Мао была зьнішчана пераважная колькасьць храмаў у краіне (у тым ліку каталіцкіх), а таксама ўнікальных гістарычных помнікаў — у прыватнасьці, разрабаваная сядзіба вялікага філёзафа старажытнасьці Канфуцыя, якая служыла аб'ектам пакланеньня ў народзе. Амаль ва ўсіх гарадах, за выключэньнем сталіцы, былі зьнішчаныя гарадзкія брамы, многія зь якіх ўяўлялі сабой шэдэўры сярэднявечнай архітэктуры.

Плошча Цяньюань (плошча Нябеснага спакою) у Пэкіне стала выкарыстоўвацца выключна як месца пакланеньня Мао. Дзеля гэтага без таго вялікі пляц быў пашыраны, многія старадаўнія помнікі зьнесены, а ўваход ў сярэднявечны «забаронены горад» праз браму Нябеснага спакою зачынены для простага народу. Затое плошча заўсёды блішчала амаль стэрыльнай чысьцінёй.

Дарэчы, у барацьбе з антысанітарыйяй і за гігіену пры Мао зьнішчаны былі амаль усіх сабак і вераб'ёў (але не пацукоў!) А вось грамадзкія прыбіральні як былі бруднымі на пачатку яго праўленьня, такімі й заставаліся.

На месцы зруйнаваных помнікаў архітэктуры будаваліся прымітыўныя каробкі з шэрага бэтона. У самых маляўнічых і запаведных мясцінах краіны як грыбы расьлі шматлікія рэзыдэнцыі Мао з высокімі сьценамі і глыбокімі бамбасховішчамі. Часам будаўнікам даводзілася зносіць якую-небудзь гару, каб яна не замінала гаспадару любаванца панарамай краявіду.

Ля стэрна дыпляматы

Не сакрэт, што савецкая Расея ад самага пачатку свайго існаваньня, ад 1920-х, імкнулася ўцягнуць Кітай у

сферу свайго ўплыву і паслядоўна дапамагала грашмыма ды зброяй кітайскім камуністам. Фактычна, Масква дапамагла Мао прыйсці да ўлады.

З другога боку, савецкая дыпламатыя заўсёды была вельмі свосасаблівай. Нездарма міністра замежных справаў СССР Андрэя Грамыку называлі на Захадзе «Містэр Не».

Але ж Мао Цзэдун і ў сферы «дыпламатыі» пераўзыйшоў сваіх савецкіх настаўнікаў.

Ён рабіў усё магчымае, каб выцягнуць з СССР як мага больш грошай, узбрасняў, сакрэтаў ядравай тэхналогіі (што дазволіла КНР ужо на пачатку 1960- гадоў правесці выпрабаванні атамнай, а потым і вадароднай бомбаў). Аднак, калі ён палічыў, што дамогся ад Масквы ўсяго, чаго хацеў, дык парваў кантакты з ёй, каб абмежаваць магчымы падкоп пад сваю асабістую ўладу з боку папчэнікаў у КПК. А яшчэ — каб выставіць сябе адзінаасобным лідэрам камуністычнага руху ва ўсім сьвеце.

Цікавы эпизод адбыўся ў 1969 годзе, калі Мао паспрабаваў «даць навуку» паўночнаму суседу на высьпе Чжэньбао (Даманскі) на памежнай рацэ Ўсуры. У выніку ўзброенага

канфлікту на савецка-кітайскай мяжы тады загінулі каля 60 савецкіх вайскоўцаў і амаль 800 кітайскіх. Дыпламатычныя адносіны паміж Пэкінам і Масквой на той час ужо былі разарваныя. Праз тыдзень пасля згаданых падзеяў у Пэкіне раптам запрацавала «гарачая лінія». Тагачасны старшыня савецкага Саўміну Аляксей Касьцін прасіў выйсці на сувязь Мао Цзэдуна або прэм'ера Чжоў Эньлая. Апэратар адмовіўся злучыць Пэкін з Масквой, а пасля чацьвертага запар запыту адказаў, што ня можа прыняць выклік ад «праклятага рэвізіяніста Касьціна». І толькі пасля таго як на кітайскай мяжы былі заўважаны перасоўваньні савецкіх войскаў, Мао заявіў, што ён «гатовы весці дыпламатычныя размовы».

Цікава, што ўжо раней, у той час, калі Хрушчоў выконваў усе жаданні Мао Цзэдуна — ад паставак збожжа й нафты аж да балістычных ракетаў і атамных падлодак — у Кітаі публічна клямілі кіраўніка СССР як рэвізіяніста ды ворага кітайскага народу. Мао выстаўляў сябе галоўным праціўнікам сусветнага імперыялізму і шантажаваў Савецкі Саюз пагрозай атамнай вайны з ЗША, цынічна вымагаючы ўсё большай дапамогі з

боку паўночнага суседа. Пры гэтым яшчэ й займаўся рээкспартам сыравіны й збожжа, якога тады востра не хапала ў СССР і КНР, у іншыя краіны!

Мэтад крытыкі й шантажу, выглядае, працуе і ў нашыя дні. Напрыклад — ва ўзаемадчыненьнях паміж Менскам і Масквой.

На старасьці гадоў Мао, які кляўся ў нянавісьці да амэрыканскіх імперыялістаў, з радасьцю прымаў у сябе ў рэзыдэнцыі прэзыдэнта ЗША Ніксана і тагачаснага памочніка ў нацыянальнай бяспецы Гэнры Кісінджэра. Ад іх кіраўнік КПК атрымаў максымум таго, што хацеў. КНР ня толькі ўсталявала дыпламатычныя зносіны з Штатамі, але заняла месца ў ААН замест Тайваню. Магчыма, востраў яшчэ чакае наперадзе лёс Тыбэту...

Асабліваю асалоду Мао дастаўляў зьдзек з амэрыканскіх гасьцей, якіх маглі паклікаць на сустрэчу з гаспадаром без папярэджаньня ў любы час дня ці нават уначы, а потым частаваць далікатэсамі. Ніксан і Кісінджэр захапляліся мудрасьцю Мао і ягонай агромністай бібліятэкай.

Сабачая акадэмія

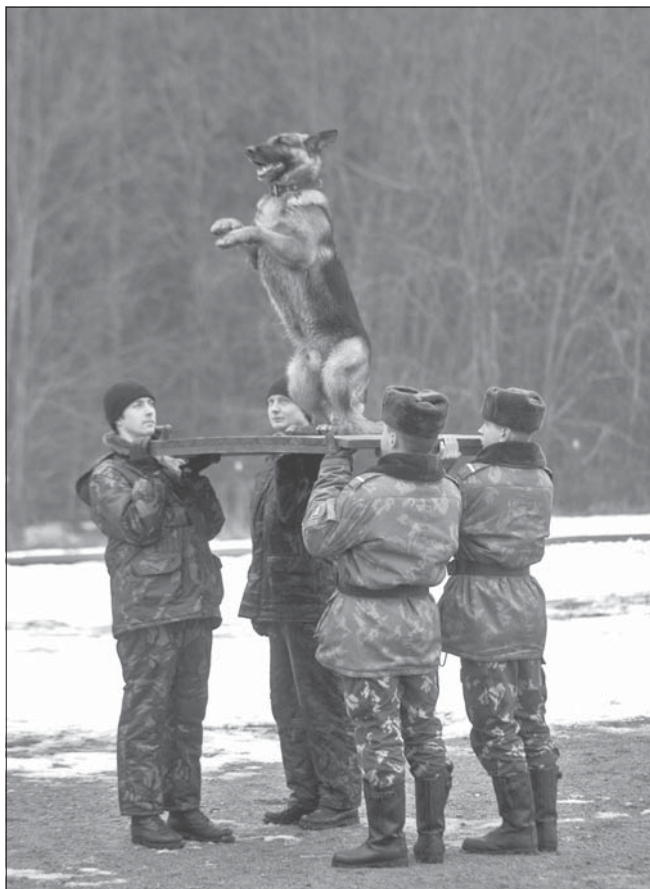
Апошні па часе фотарэпартаж **Андрэя Лянкевіча** перад затрыманьнем. Яго ўзялі 25 Сакавіка ў часе выкананьня прафэсійных абавязкаў, зьбілі і судзяць, на аснове сьведчаньняў спэцназаўцаў.

Яшчэ 150 гадоў таму ў Смургонях існавала заснаваная Радзівіламі «Акадэмія», дзе дрэсіравалі мядзьеваўцаў. Зьвяры цешылі шляху на забаўляльных мерапрыемствах таго часу, палохалі замежных гасьцей, а Пяне Каханку, калі верыць легендзе, на іх нават катаўся. Толькі для аховы межаў іх не ўжывалі. Хоць сёньня на эмблеме Смургонскага памежнага атраду — мядзьеваўцаў. І дрэсіруюць у Смургонях сёньня сабак для аховы мяжы.

Штогод у пітомніку кіналягічнага цэнтру Смургонскага памежнага атраду Дзяржкамітэту памежных войскаў рыхтуюць ад 80 да 100 сабак. Апроч «традыцыйнай» нямецкай аўчаркі тут гадуць лябрадораў і бэльгійскіх аўчарак. Працэс падрыхтоўкі службовых сабак складаецца з трох этапаў: падрыхтоўчага, асноўнага (куруе службовай дрэсіроўкі па відзе службы) і трэніроўкі сабак непасрэдна ў падразьдзяленьні.

Таму, хто атрымаў «нездавальняюча» на экзамене, даецца шанец працягнуць навучаньне, па сканчэньні якога выносіцца вэрдыкт — ці годны для службы ці не. Вызначаецца прычына: кепскі зрок альбо нюх, боязь страляніны. Выбракаваных жывёл з радасьцю кушыюць — яны, напрыклад, зьяўляюцца добрымі вартаўнікамі.

Абвяргаючы стэрэатыпную думку, што службовых сабак выхоўваюць злоснымі і наркаманами, кінолягі распавялі, што галоўнае ў навучаньні — гульнявы момант, разьвіцьцё рэфлексу. Напрыклад, калі сабака знаходзіць наркотык, то атрымлівае на некалькі хвілінаў цацку. Каб умовы навучаньня былі набліжанымі да рэальных, у Цэнтры пабудаваны залы прылёту пасажыраў і чыгуначны вакзал. У сярэднім чатырохлапая памежнікі служаць восем гадоў.

На 3600-кілямэтровай беларускай мяжы ў 2005 г. затрымалі 66 кг наркатыхных і псыхатропных рэчываў і 5,5 літраў экстракцыйнага опію. У 2006 — больш за 30 кг. Але для ацэнкі эфэктыўнасьці работы сабак важна, колькі было выпадкаў выяўленьня. Калі ў 2005 г. сабачы нос «паказваў» на наркаконтрабанду 4 разы, то ў 2006 г. — 12 разоў. Магчыма, з часам беларускія сабакі навучацца, як іх «калегі» з Аўстрыі, дзе кіналігічная служба найбольш разьвітая, вызначаць прычыну пажару — натуральнае было запальваньне альбо наўмысны падпал. Таксама аўстрыйцы працуюць над тым, каб навучыць сабак вызначаць фальшывыя грошы.

Паводле словаў кіраўніка Цэнтру палкоўніка памежных войскаў Уладзімера Жалдыбіна, умовы ўтрыманьня сабак практычна на ўзроўні сусьветных стандартаў. Так, для аналізу крыві набыта ўнікальная лябараторыя, што рэдка можна знайсці ў «чалавечых» бальніцах. У Цэнтры ёсьць радзілае аддзяленьне, дзе да пэўнага моманту знаходзяцца сукі са шчанюкамі, у вальерах непадалёку сваволяць шчанюкі крыху сталейшыя. Хворыя сабакі накіроўваюцца ў ветэрынарны пункт, дзе ім могуць паставіць кропельніцу альбо ў кабінэце фізіятэрапіі правесці неабходныя працэдур.

Вялікі дзякуй

Сьцяпану Г., Уладзімеру Ж., Андрусю А. зь Менскага раёну.

Сьвятлане К. зь Лідзкага раёну.

Барысу Ш. зь Веткаўскага раёну.

Л.Ш., Сяргею С., Ю.Б., Яну Дз., Уладзіславу І., Яўгенію К. зь Віцебску.

У.Т., Е.К., Вользе П. зь Маладэчанскага раёну

Багуславу Я. зь Барысаўскага раёну.

Ірыне З. зь Смалевіцкага раёну.

Анатолію Л., Віктару А., Міхаілу Б, Алене Б. зь Гомелю.

Віталію А., Юр'ю Л., Міхаі-

лу Т. са Слуцкага раёну.

Валянціне М., Алене Дз, Юліі Е. зь Наваградзкага раёну.

Антону Б. зь Верхнядзвінскага раёну.

Ігару Б., Георгію С., Юр'ю Н. зь Аршанскага раёну.

Мікалаю Ж., Уладзімеру В., Сяргею К., Ірыне Я., Аляксею П., Генадзію С., Івану А. зь Горадні.

Ёсіфу Дз. зь Гарадзенскага раёну.

А.Р., Дзьмітрыю К. зь Мастоўскага раёну.

Анатолію Б., А. Дз. зь Магілёва.

Аляксандру Ц. зь Шумілінскага раёну.

Руслану К., Мікалаю Ч., Антону М. зь Полацкага раёну.

І.Ш. зь Браслаўскага раёну.

В.Г., Лідзіі А. зь Баранавіцкага раёну.

Віталію Г. зь Чачэрскага раёну.

Анатолію С., Юрасю Ч. зь Мазырскага раёну.

Уладзімеру Ц. зь Салігорску.

Вользе Ш. зь Ваўкавыскага раёну.

Юр'ю Л. са Стаўпецкага раёну.

Алене Р. зь Бярозаўскага раёну.

Сяргею Х. са Столінскага раёну.

В.Ц., Віталію Ц. са Жлобінскага раёну.

Уладзімеру З., Вользе Ш., Н.Ш., Андрэю Б., Л.С., Уладзімеру Г., Уладзімеру К., Уладзімеру Ц., Іне К., Аляксандру С., Сяргею Г., Радзіму Г., Генадзію Ц., Ге-

надзію Р., Мікалаю К., Алесю Дз., Вользе А., Але С., Ігару Х., Васілію Г., Валянціне Ш., В.Н., А.Р., Натальлі А., Алене Д., Пятру К., В.Ш., Н.Д., Міхаілу К., Васілію З., Э.К., Сяргею Г., Але Х., Ільясу Х., Т.С., Таццяне К., Натальлі М., Аляксандру Л., Адаму З., Юр'ю К., Г.С., Г.П., Сяргею А., Уладзімеру Р., Веры С., Сьвятлане Ш., Ніне Ш., Сьвятлане Р., Эле С., Сьвятлане К., Рэгіне Б., Я.А., Дзьмітру Б., Марыне З., Паўлу Л., Валеру І., Віктару Д., Мікалаю С., І.Л., Зінаідзе Б., Віктару Л., Віталію Ч., Валянціне Г., Анатолію С., Леаніду Г., Анатолію К., Тацяне Ф., Канстанціну Л., Яўгенію І., Раману М., Валянціне Дз., І.З., Сяргею П., Г.Я., Генадзію Ш., В.Л., Г.Ж., А.Дз., Уладзімеру К. зь Менску.

ПАВЕДАМЛЕНЬНЕ	ПВУП "Суродзічы", УНП 190 786 828		
	МГД ААТ "Белінвестбанк", вул. Калектарная, 11, Менск, код 764		
	Рахунак а- рмальніка	3012 206 280 014	
	Асабовы рахунак		
(прозьвішча, імя, імя па бацьку, адрас)			
Від аплаты		Дата	Сума
За газэту "Наша Ніва"			
		Агулам	
КВІТАНЦЫЯ	ПВУП "Суродзічы", УНП 190 786 828		
	МГД ААТ "Белінвестбанк", вул. Калектарная, 11, Менск, код 764		
	Рахунак а- рмальніка	3012 206 280 014	
	Асабовы рахунак		
(прозьвішча, імя, імя па бацьку, адрас)			
Від аплаты		Дата	Сума
За газэту "Наша Ніва"			
		Агулам	
Касір	М.П.		

Каб штотыдзень атрымліваць газэту,

дасылайце адрасы і грошы за газэту. Кошт на месяц — 8 тыс. рублёў.

1) Просім усіх ахвотных чытаць газэту паведамляць у Рэдакцыю свае адрасы і тэлефоны. Гэта можна зрабіць праз: тэлефоны: (017) 284-73-29, (029) 260-78-32, (029) 618-54-84, e-mail: dastauka@nn.by, паштовы адрас: 220050, г. Менск, а/с 537.

2) Просім у блянку банкаўскага паведамленьня ці паштовага пераказу дакладна і разборліва пазначыць адрас, у тым ліку паштовы індэкс і код пад'езду.

Аліна Трукан жыве ў невяліччай вёсцы Дварышча на мяжы з Латвіяй. У «доме з галубамаляваным гаражом», як кажуць мясцовыя. Яна ўжо больш за 15 гадоў піша іконы і малюе пейзажы для мясцовых і нават замежных цэркваў і касцёлаў.

Андрэй Лянкевіч

СЬЦІСЛА

Беларускія мультыкі пра гербы і прымаўкі

Беларускія дзеткі неўзабаве змогуць пазнаёміцца з сэрыяй мультыпікацыйных аповядаў пра гербы беларускіх гарадоў. Для дзятвы стужка — выдатны маляўнічы дапаможнік па вывучэньні гісторыі роднага краю. Кожнаму сымбалю — свой сюжэт. Аніматары раскажуць як пра абласныя гарады, так і пра райцэнтры. Запачаткаваны яшчэ адзін праект — прымаўкі ў анімацыйнай інтэрпрэтацыі. Пакуль у праекце толькі дзьве прымаўкі, затое ўжо з субтытрамі розных моваў сьвету. Чакаецца, што ўвесь анімацыйны сэрыял будзе складацца з паўтара дзясятку прымавак. Абодва праекты вядзе аніматар Міхаіл Тумеля. Ён цяпер на піку папулярнасьці — як пэдагог і як творца. Выкладае анімацыю ў Расеі

і зьбіраецца ў Японію. Там яму ўзычаюць і лябараторыю, і месца дзе жыць.

Новая аўдыёкніга Уладзімера Арлова

Бэстэлер Уладзімера Арлова «Аджуль наш род» выйшаў у CD-фармаце. Аўдыёкнігу склалі займальныя і пазнавальныя аповяданьні з гісторыі Беларусі. Сярод герояў кнігі — князі Ёсяслаў Чарадзеі і Вітаўт Вялікі, асьветнікі Эўфрасіньня Полацкая і Кірыла Тураўскі, першадрукар Францішак Скарына і канцлер Леў Сапэга, ваяводы Канстанцін Астроскі і Ян Кароль Хадкевіч, правядыры паўстанцаў Тадэвуш Касьцюшка і Кастусь Каліноўскі... Дыск мае багатае гукавое афармленьне і малюнак, што стварае ў юнага слухача

эфэкт прысутнасьці пры падзеях, пра якія аповядае аўтар.

Міністэрства культуры заснавала прэмію імя Дуніна-Марцінкевіча

Міністэрства культуры і Саюз тэатральных дзеячаў заснавалі прэмію імя Вінцэнта Дуніна-Марцінкевіча. Экспэртная камісія прыме рашэньне, хто з актораў, рэжысэраў, сцэнарыстаў, драматургаў ці творчых калектываў варгы гэтай узнагароды, прысьвечанай 200-годзьдзю з дня нараджэньня заснавальніка новай беларускай літаратуры, прафэсійнай драматургіі і тэатру. Прэмія будзе ўручана на ўрачыстым вечары, прысьвечаным Міжнароднаму дню тэатру, які адбудзецца 27 сакавіка ў Нацыянальным акадэмічным тэатры імя

Янкі Купалы.

N.R.M. падняў залю ў Берасьці

21 сакавіка ў вялікай залі Дому культуры прафсаюзаў пры афіцыйнай арганізацыі празь Берасьцейскую абласную філярмонію N.R.M. адыграў канцэрт. Заля на 650 месцаў была запоўненая цалкам. Зь першай песьні цяжкія акорды гітараў паднялі ўсіх з крэслаў. Пярэднія некалькі шэрагаў залі пераўтварыліся ў сучэльны танцпляц. Адміністрацыя Дому культуры ды міліцыянты не забаранялі махаць бел-чырвона-белым сьцягам, крычаць «Жыве Беларусь!». Лідэр N.R.M. Лявон Вольскі паабяцаў вярнуцца ў Берасьце восенню. **Паводле радзьё «Свабода», «Тузін Гітоў», «Звязда», Белтэлерадыёкампанія, БЕЛТА**

Дзень нямецкай арміі

90-годзьдзю БНР
прысьвячаецца

Уладзімер Някляёў.
Урывак з аповесці*.

З самай раніцы 23 лютага, у Дзень нямецкай арміі і ваенна-марскога флёту, сонца пачало так прыпякаць, нібы яно ўзыходзіла не над паўночным паўшар'ем, дзе самая зіма, а над паўднёвым, дзе разгар лета, і дзе цяпер нейкі мурын прыснуў з разяўленым ротам на сьпіне пад пальмай, чакаючы, пакуль яму ў рот банан упадзе. Глябальнае пацяпленне, расьцякаючыся па зямлі водамі расталых ледавікоў, не абмінула і балочысты куток на ўскрайку Эўропы, дзе Эўрасаюз, каб яму чысьцей дыхалася, наклаў табу на правядзеньне хоць якой-небудзь мэлярацыі. Заляпілі плякатамі ўсе слупы пры дарогах: «Беларусь — лёгкія Эўропы!» — а ты жыві тут і тапіся ў багнах, як прадзеда тапіліся. Ды яшчэ плякаты тэя нейкія страхотныя, чырвона-зялёныя. Мастаку, мусібыць, хацелася, каб тое, што ён намаляваў, нагадвала кроху дрэва ў лёгкіх чалавека, а выглядае на рак.

«Трэба рабіць нешта з гэтым пацяпленнем...» — падумаў, прабегшы паўз слупы з рэклімай раку свае што-ранішнія дзесяць вэрстаў, прэзыдэнт Беларускай Народнай Рэспублікі Алесь Лукашэнка, але падумаў проста па звычцы думаць, разумеючы, што нічога з гэтым зрабіць ня можа. Як, дарэчы, і шмат з чым іншым... І ўспомніўшы пра гэтае шмат што іншае, ён, стаячы пад душама, а пасля голячыся і глядзячы ў люстэрка на свой яшчэ малажавы, але ўжо прыкамечаны складкамі клопатаў, узараны баразэнкамі стомы, твар, усё намагаўся зачапіцца за нейкую іншую, больш істотную, чым згадка пра глябальнае пацяпленне, думку, ды нічога ні за што не зачэплялася, кропелькамі скандэнсаванай пары сыякала па люстэрку, у якім прэзыдэнт ці не ўпершыню ў жыцці раптам ня глянуўшы вусаты, з прыпухлымі вачыма мужчына ў гадах, і ён спытаўся ў яго жорстка, як пытаўся звычайна ў тых, каго лічыў людзьмі не на сваіх месцах: «Ты чаму, Алесю, не мурын?»

«Сыходзіць пара... — думаў ён па

дарозе ў рэзыдэнцыю. — У вёску зехаць, трусой развесьці... Ці пчол, зь іх мёд... А з трусой футра, мяса... Яно, бадай, выгадней, чым мёд... І ўсё ж пчолы лепш, трусой гадзьяць многа. Жуюць і гадзьяць, жуюць і гадзьяць... Зрэшты, як і людзі... Але ж не людзей разводзіць, бо што зь іх, зь людзей?..» У люстэркачку над ветравым шклом усплыў раптам замест твару кіроўцы заўсёды незадаволены, нібы пчоламі пакусаны, твар прэм'ер-міністра, які сьпіць і бачыць сябе прэзыдэнтам, і выпадковая думка пра сыход, пастукаўшыся ў браніраванае шкло лімузіну, які нібы ў лябірынце круціўся ў вузенькіх вулках Вільні, выпадковай пчолой адляцела ў выпадкова родную вёску.

«Трэба пераносіць сталіцу... — у каторы раз тужліва згадаліся прэзыдэнту шырачэзныя вуліцы Менску. — Ня ў Менск, дык у Магілёў. Ці ў Пінск, там тры ракі... Ды як перанясеш, калі і прэм'ер-міністар, і ўся гэтая вечна галодная зграя, якую ён прыкормлівае і называе нацыянальнай элітай, у адзін голас: «Тут наша сэрца... душа... памяць...»

Прыдумалі: у Вільні пахне гісторыяй. А ў Менску чым?.. Паўсюль нармальна пахне, пакуль каналізацыя не прарве.

— Скажы, выбраўшыся з гаўна, нехта сам, з уласнай волі ў гаўно вернецца? — спытаў ён ахоўніка, які, як толькі пад'ехалі да рэзыдэнцыі, скочыў зь пярэдняга сядзеньня лімузіну адчыняць перад ім заднія дзьверцы, і ахоўнік адказаў, у струнку выцягнуўшыся:

— Ніяк не, спадар Прэзыдэнт! Ніхто і ніколі!

«З гэтым ніяк не таксама нешта рабіць трэба, як і ўвогуле з уплывам расейшчыны...» — думаў ён, ідучы да свайго кабінэту і зноў жа, як і ў выпадку з глябальным пацяпленнем, разумеючы, што нічога з гэтым зрабіць ня зможа. Калі ня будзе ўплыву расейшчыны, дык будзе ўплыў пальшчыны, калі не пальшчыны, то нямецчыны... Хоць, канечне, найстрашнейшы, як глябальнае пацяпленне, зь якім нічога не паробіш, уплыў амэрыканшчыны. Перад кабінэтам ён нават спыніўся ад нечаканай думкі: «Можа, таму амэрыканцы і не падпісваюць міжнародныя

пагадненьні аб барацьбе з пацяпленнем?..»

У прыёмнай зь незадаволеным, нібы пчоламі пакусаным, тварам, прэзыдэнта чакаў прэм'ер-міністар.

— Мы дамовіліся а восьмай, а цяпер амаль чвэрць на дзвягую...» — не павітаўшыся, каб падкрэсьліць, што ён губляе дзяржаўны час, задраў галаву да гадзінніка, зробленага пад люстру на столі, прэм'ер, і прэзыдэнт замест таго, каб сказаць тое, што хацеў: «А на...ў я на цябе, як муха на люстру!» — сказаў: «Выбачай, Зянон Станіслававіч, Буш тэлефанаваў, табе прывітаньне...» — на што прэм'ер, зірнуўшы ўжо на свой гадзіннік, спытаў недаверліва:

— У гэткую пару?..

— Бяссоньніца ў яго. Sleeplessness, — паспрабаваў вылупіць, наколькі здолеў, вочы прэзыдэнт, і твар прэм'ера стаў яшчэ болей незадаволены:

— Колькі з вамі ні дамаўляйся, а вы ня можаце без ангельшчыны!

Памочнік прэзыдэнта, адчыняючы дзьверы ў кабінэт, пераглянуўся з сакратаркай і ўсьміхнуўся.

— Дык Оксфард, — нібыта павінаваціўся прэзыдэнт, рушыўшы да дзьвярэй свайго прэзыдэнцкага кабінэту і не прапускаючы паперадзе прэм'ера, які займеў апошнім часам звычку праскок-ваць у дзьверы першым. Ну, нібыта, як яно паўсюдна водзіцца, госьць перад гаспадаром, а насамрэч дэманструючы, што якраз ён у хуткім часе і будзе тут гаспадарыць. Ды ня ведае ён, гэтка бордзы, што хуткія часы наступаюць іншым разам зусім ня так хутка, як некаму хочацца.

Прэзыдэнт сеў за свой вялізны рабочы стол, хоць мог сесці за меншы, бяседны. Але прэм'ера трэба было трымаць на адлегласьці.

— І на храна я ў тым Оксфардзе чатыры гады рэвэрансам вучыўся? — нібыта ў самога сябе спытаў, сеўшы за стол, прэзыдэнт. — Хапіла б Маскоўскага ўнівэрсытэту, хіба не?

Прэм'ер падціснуў і без таго вузкія вусны:

— Каб лаяцца, як вы лацеся, хапіла б.

Даць бы яму па лупах!..

Лукашэнка не любіў Пазыняка яшчэ з тых часоў, калі разам яны былі дэпутатамі Сойму, і Беларусь была парлямэн-

* Цалкам аповесць можна будзе прачытаць на сайце <http://nekliaev.by>

цкай рэспублікай. У эканоміцы тады, найперш праз тое, што разваліўся Саветскі Саюз, паўсталі сур'ёзныя праблемы, па-сутнасці, крызіс, які выкінуў на вуліцы натоўпы людзей, гатовых зьнесці ўладу, як паводка трэску. Соймаўцы зь перапуду нават на паседжанні перасталі хадзіць, разьбегліся і пахаваліся па норах, як мышы. І так бы яны, можа, і адседзеліся б там, дзе пахаваліся, калі б не памылка сьпікера Пазьняка, які змусіў дэпутатаў сабрацца ў Сойме пад пагрозай перасьледу за здраду Айчыне. «У выпрабавальны для Айчыны час кожны з нас павінен усё зрабіць...» — ледзяным, замагільным голасам адкрыў ён паседжаньне, наганяючы на соймаўцаў, ніхто зь якіх ня ведаў, што ж ён павінен зрабіць, амаль жывёльны жах, што і скарыстаў Лукашэнка. Паслухаўшы двух дэпутатаў, якія выступілі пасяля Пазьняка і адзін зь якіх, старшыня Зьвязку палякаў, заклікаў, каб уратавацца, да аб'яднаньня з Польшчай, што, маўляў, гістарычна абумоўлена, а другі, старшыня Славянскага сабору, прапанаваў, выклікаўшы нават у набітай страхам залі перабежкі сьмяшкоў, аб'яднацца з Расеяй, што таксама гістарычна абумоўлена, Лукашэнка трэцім, бо першым ці другім было б зарана, а чацьвертым запозна, сам, не папрасіўшы слова ў сьпікера, падышоў да трыбуны Сойму.

— Я вам скажу, што трэба рабіць! Трэба краіну, у якой размытая, слабая вярхоўная ўлада толькі балбоча і ні за што не адказвае, ператварыць у дзяржаву з моцнай уладай, якая адказвала б за ўсё! Дзеля гэтага прапаную парламентную рэспубліку зрабіць прэзыдэнцкай — і ўсю адказнасьць улады перад народам я, дэпутат Сойму, старшыня нацыянал-дэмакратычнай партыі Алесь Лукашэнка, гатовы ўзяць на сябе!..

Усё астатняе было ўжо справай нацдэмаўскіх палітэхнолягаў. Праз гадзіну на плошчы 25 Сакавіка перад будынкай Сойму стаяў, штохвілінна распухаючы, запаяўняючы і плошчын, і прылеглыя да яе вуліцы, натоўп з транспарантамі «Далюў балбатуноў!», «Даш прэзыдэнцкую рэспубліку!», «Лукашэнка — прэзыдэнт!», і як Пазьняк ні ўпіраўся, як ні даводзіў, што інстытут прэзыдэнцтва ня ўпісваецца ў гістарычны кантэкст, у палітычную культуру Беларусі, як ён, губляючы ўладу, ні палыхаў дэпутатаў, што пры аслабленай эканоміцы прэзыдэнцтва можа стаць дыктатурай, Сойм унёс зьмены ў

Канстытуцыю, яшчэ ў 1918 годзе зьлепленую дэпутатамі цалкам пад саміх сябе, і прызначыў прэзыдэнцкія выбары. Пазьняк прайграў іх Лукашэнку на вылет, і прэм'ерам стаў толькі таму, што права прызначыць прэм'ер-міністра Сойм, як Лукашэнка ні ламаў яго праз калена, усё ж не аддаў прэзыдэнту, а пакінуў за сабой.

Пазьняка, які быў гэтакі ж амбітны, як і Лукашэнка, ні пасада прэм'ера, ні статус другой асобы ў краіне не задавальнялі, і ён прагнуў рэваншу. Дзеля гэтага ён раскалаў нацдэмаў, утварыўшы з раскольнікаў хрысьціянска-дэмакратычную партыю, якая, трэба сказаць, даволі хутка стала ня менш уплывовай, чым нацыянал-дэмакратычная, на што і рабіў Пазьняк галоўную стаўку ў будучых прэзыдэнцкіх выбарах, да якіх яшчэ ой-ёй-ёй колькі часу, а яму здаецца, што яны ўжо заўтра. І яшчэ яму здаецца, што ўжо заўтра — боскае прышэсьце.

— Сядай, — сказаў прэзыдэнт. — Кідаем на пальцах. Раз, два, тры...

Прэм'ер сеў, крутнуў галавой.

— Давайце мы хоць адну справу ня пальцамі, а галовамі, па-дзяржаўнаму вырашым... Што мы робім 25 Сакавіка? Народны сход адкрываецца, зразумела, вы. Але хто і зь якім выступае дакладам?..

— Нямецкі амбасадар, — хрумснуў пальцамі прэзыдэнт. — Ён запрасіў цябе, дарэчы, сёння ўвечары на п'янку?.. — І ўбачыўшы, як прэм'ера і ад жарту ягонага, і ад хрумсту пальцаў ягоных сьцяла, зьняў пінжак і паставіў руку локцем на стол. — Што ж, калі ня хочаш на пальцах, давай на руках. Я кладу цябе — я даклад чытаю, ты мяне кладзеш — чытаеш ты.

Прэм'ер, каб не займацца армресьлінгам, хоць і не вядома яшчэ, хто б каго паклаў, дэманстратыўна адсунуўся ад стала:

— Вашыя жарты...

Ужо расшпіліўшы гузік кашулі і закатаўшы рукаво на правай руцэ, прэзыдэнт адкасаў рукаво, зашпіліў гузік.

— Ведаеш, што я даўно хацеў сказаць табе, Зянон Станіслававіч, ды ўсё не выпадала?

— Што?

— Нявесела з табой.

Падвісла паўза... Прэм'ер хіснуўся ўзад-уперад на крэсьле:

— Затое з вамі не засумуеш.

Прэзыдэнт апрануў пінжак і спытаў, хоць і ведаў, што прэм'ер-міністар мае на ўвазе:

— Ты пра што?

— А хоць бы пра Дзень нямецкай арміі... На словах вы ня супраць былі, каб немцы ў Смаленску вайсковы парад правялі, а на паперы далі адлуп. І пасяля пытаецца, ці запрасілі яны мяне на прыём? Дык вось, не запрасілі! На прыём з нагоды афіцыйнага сьвята Нямецчыны нямецкая амбасада ў Беларусі не запрашае беларускага прэм'ер-міністра! Вы разумееце?..

Лукашэнка, вузлом гальштука зацягнуты ў гарнітур, лысаваты і гладка паголены, уважліва глянуў на зацягнутага вузлом гальштука ў гарнітур, лысаватага і гладка паголенага Пазьняка.

— У цябе дома няма чаго зьесці?..

Прэм'еру, здалося, дух заняло.

— А мяне запрасілі! — ня даў яму прадыхнуць прэзыдэнт. Уяўляеш: я ім — адлуп, а яны мяне запрашаюць! Вось што значыць быць прэзыдэнтам, а не прэм'ерам, ці кімсьці яшчэ! Першым, а не другім ці трэцім!.. Гэта раз. А два: на словах я ня супраць быў — і словы не адныя немцы пачулі. Я для таго і сказаў іх, каб яшчэ нехта пачуў. І тэлефануе мне заўчора Пуцін: як ты там, маўляў, жывы-здоровы? Ключы-кай махаеш, шайбы кідаеш? Дык не закінь, кажа, ня ў тыя вароты. Я дурнем прыкідваюся: у якія ня ў тыя?.. І тады ён наўпрост: будзе ў вас дваццаць трэцяга лютага нямецкі парад — ня будзе ў вас дваццаць чацьвертага лютага расейскага газу! Перакрыем!.. Між іншага, не па-расейску месяц назваў, *февраль*, а па-беларуску, *лоты*, каб да мяне глыбей дайшло. Паліглет гэбісцкі...

Пра размову Лукашэнка з Пуціным Пазьняк ня ведаў, пачуў пра яе толькі цяпер — і тут ужо не да таго было, каб на дурныя жарты прэзыдэнцкія крыўдаваць.

— Ды не перакрываюць яны, не ўпершыню палыхаюць! А нават і перакрываюць, дык што? Па такой зіме народ ня зьмерзьне, а прамысловасьць... Такая прамысловасьць, як у нас, можа і пастаяць. Так што эканамічна — страты мінімальныя, затое палітычна... — Пазьняк, упёршыся локцямі ў стол, нахіліўся да Лукашэнка. — Людзі яшчэ люцейшымі да маскалёў стануць, прамаскальскія партыі, усялякія саборы славянскія абрынуцца... — І тут жа скінуў локці са стала. — Толькі ня будзе гэтага. Бо што маскалям прадаваць, апроч нафты ды газу? На адным гэтым яны і трымаюцца.

— На гэтым-то на гэтым, — згадзіў-

ся Лукашэнка. — Але ня ведаеш ты рускіх, Зянон Станіслававіч. Ня любіш, а таму і ня ведаеш. Рускія табе ня немцы, каб любое палітычнае рашэнне эканамічна пралічваць. Рвануць кашулю на грудзях: «А, бля!..»

Прэм'ер паморшчыўся, але другім разам звяртаць увагу прэзідэнта на ненарматыўную лексыку ня стаў.

— Гэта тады, калі ў іх кашулі зрэбныя ды паркалёвыя былі, яны на грудзях іх рвалі, бо не шкада. А цяпер, калі ад Hugo Boss ды ад Versace...

— Во на мне ад Hugo Boss. Думаеш, не рвану?

— Вы?

— Я.

— Не. Дый вы ня рускі... Вы і размаўляеце па-руску нават горш, чым па-гітайску.

— Хіба?

— Дзкаеце, гэкаеце... І эр у вас зацьвядзела, ніколі мяккае ня скажаце.

— А ты сам скажы... Ну скажы: Тве-р-р-р... — Пазьняк ня стаў казаць, і Лукашэнка ўздыхнуў: — Тыр-дым-горад-Магілёў... А недалёка ж, здавалася б, ад Расеі... — І раптам ён крута змяніў кірунак размовы, як рабіў заўсёды, калі размова рабілася для яго нявыгаднай. — Затое я не прыцягнуў з сабой у Менск, як Пуцін піцёрскіх у Маскву, нікога з магілёўскіх. Апроч жонкі. Хоць пра жонку маю Пуцін, ведаеш, што мне сказаў? Жонку з Магілёва, кажа, вывезці можна, а вось Магілёў вывезці з жонкі...

Прэзідэнт паглядзеў на прэм'ера, нібы нечага чакаючы, але нічога не дачакаўся, хоць таго падмывала сказаць: «Ды гэта ён не пра жонку тваю, што яму твая жонка, а пра цябе самога...»

Пазьняк быў заходнікам і недалюбліваў ня толькі Магілёўшчыну, але і Віцебшчыну, і Смаленшчыну — увесь беларускі ўсход, дзе людзі, колькі мас-калі ў прамінулых стагодзьдзях крыві ім ні пускалі, усё адно як алькаголікі да пляшкі, паталягічна цягнуліся да Масквы, у чым бачылася Пазьняку найбольшая небяспека для ўсяго, што ёсьць беларускае. Ён сам заўважаў часам, што, як у магілёўскіх ці ў смаленскіх любоў, так у ім нянавісьць да Масквы блізкая да паталёгіі, але лічыў, што, калі ўжо мець нейкія псыхічныя адхіленьні, безь якіх не бывае палітыка, дык мець адхіленьні антырасейскія, а не якія-небудзь яшчэ. Напрыклад, антыбеларускія, якія, што парадаксальна, віхурацца недзе ў падсвядомасьці, а

іншым разам і сьвядома ўзьнікаюць у галаве прэзідэнта Беларусі. Скуль яны там, як і ад каго пакрыёма перакінуліся — Бог ведае... Але яны ёсьць, гэта хіба нармальна? Пазьняк біўся за тое, каб не было на версе ўлады чалавека, якога раздражняе ў Беларусі беларускае, на што і рабіў ён акцэнт на мінулых прэзідэнцкіх выбарах — і зрабіў памылку. Чым больш распавядаў ён пра антынацыянальнае ў заядлым лідэры нацдэмаў, даводзіў, што той ня можа быць беларускім прэзідэнтам, тым больш гэта выклікала цікавасьці да ягонага суперніка, дадала яму папулярнасьці. Асабліва пасля таго, як Лукашэнка на Буйніцкім полі пад Магілёвам, у літаральным сэнсе ў чыстым полі пад чыстым небам склікаў сход нацдэмаў, і людзей на тым полі было, як травы, і Пазьняк ганаровым госьцем на партыйны зьезд зьявіўся, бо ня мог адмовіцца ад запрашэньня, інакш Лукашэнка не прамінуў бы зьвінаваціць яго ў непавазе да партыі, якая здабыла для Беларусі волю і незалежнасьць, і яны ўдвух, два кандыдаты ў прэзідэнты, селі ў чыстым полі за стол, засланы бел-чырвона-белым, як сьцяг, абрусам, на якім чамусьці ляжала лапата, і подлы Лукашэнка ўстаў і нечакана спытаў ва ўсіх, ці даваць Пазьняку слова, калі, па-першае, усе неаднойчы чулі, што сьпікер Сойму пра яго, старшыню нацыянал-дэмакратычнай партыі, распавядае, а, па-другое, словы — пустое, калі няма за імі дзеяньняў, учынкаў... і тут Лукашэнка ветліва папрасіў ганаровага госьця падняцца, і двое бамбізаў, падобных на далакопаў, аднеслі стол, які, аказалася, стаяў на дошках, што накрывалі яміну, магілу... і над той магілай Лукашэнка пачаў клясьціся ў любові да крэўнай зямлі, у сьвятой вернасьці Беларусі і яе народу, а калі, маўляў, хоць слова з таго, што выдуманнае пра яго Пазьняк, праўда, дык ён, Алесь Лукашэнка, гатовы есьці зямлю!.. і вось, калі ласка, лапата, бо такога злыдня, якім Пазьняк яго малюе, такога ворага Беларусі жывым пакідаць нельга, ён бы ні за што не пакінуў!.. і, ткнуўшы ў рукі Пазьняку лапату, Лукашэнка скочыў у магілу, лёг там, тэлекамэра паказвала на ўсю краіну, як ён глядзеў, нібы замучаны сьвяты, у васільковыя беларускія нябёсы, а Пазьняк стаяў над ім з лапатай, вар'ясеючы, ня ведаючы, што рабіць: ня скідваць жа яму, хрысьціянину, магільную зямлю на жывога чалавека...

«Твая праблема ў тым, — кінуўшы

лапату, казаў ён самому сабе, — што ты археоляг: умееш толькі раскопваць, а закопваць — не». Але колькі разоў потым ён — дый ня ён адзін — пашкадаваў, што не закапаў!.. І колькі разоў пасля той жа Лукашэнка пытаўся зьездліва: «Шкадуеш, што не закапаў?.. Шкадуеш! Толькі позна, позна...»

А ўсяго ж гэтага магло ня быць. Хоць ці мала чаго магло ня быць, а яно ёсьць. Самой БНР магло ня быць, а была б якая-небудзь БССР, калі б...

— А калі б ты быў жанаты і Пуцін табе пра тваю жонку гэтак сказаў, ты што б зрабіў? — адарваў Пазьняка ад успамінаў Лукашэнка. — Даў бы ў пьсу?

— Я не жанаты.

— Я Кажу: калі б быў.

— Мая жонка ня можа быць і ня будзе з Магілёва.

— Чаму?

— Ня можа і ўсё. Проста ня можа.

Прэзідэнт пачухаў лысіну.

— Ня можа... Фаталіст ты нейкі... Я вунь наагул ня думаў, што ў мяне жонка можа быць, а яна ёсьць. І фэйная, скажу табе, жонка. Дзе мы зь ёй ні зьяўляемся — паўсюль фурор. Усе на выперадкі бягуць рэнку цалаваць... Да ўсяго — разумніца. Гэта яна, калі хочаш ведаць, магілу прыдумала.

— Якую магілу?

— У якую я скочыў, каб ты мяне закапаў... Паміж намі, яна мяне тады папраўдзе закапаць хацела, з мэдыстрай заступкала... А выйшаў які піяр! Я пытаю пасля: калі б не мэдыстра, ты б хіба да такога датумкала?.. Прызнала, што не — і даравала. Разумніца...

Калі Лукашэнка пачынаў казаць пра жонку, ён рабіўся амаль да сьлёз сэнтымэнтальным, размякчаўся, дабрэў — і Пазьняк паспрабаваў не ўпусьціць момант.

— Дык дамовіліся: вы сход вітаеце, а я даклад чытаю. Канцэпцыя ягоная палягае на дапушчэньні...

На вачах расчуленага прэзідэнта сьлёзы высахлі, не набрыняўшы.

— Калі гэта мы дамовіліся?..

Пазьняк нібы не пачуў пытаньня.

— ...на дапушчэньні: што было б у выпадку, калі б не было БНР...

— А тое самае і было б! — гэтым разам рэзка, без ніякіх сантымэнтаў перапыніў яго Лукашэнка. — Тая ж самая Беларусь, тыя ж людзі, толькі ты ў мяне прэм'ерам ні за што б ня быў!..

Заўвага: прыдуманьня аўтарам імёны пэрсанажаў аповесці могуць выпадкова супадаць з імёнамі рэальных людзей.

Плошча Нябеснага Спакою

Працяг са старонкі 15.

Яны ня ведалі, што добрая палова тых кніг была нарабаваная падчас культурнай рэвалюцыі.

«Дакладна як пры Гітлеры»

Мао вельмі любіў плаваць, часам рабіў нават публічныя заплывы па рацэ Янцзы. Пры ім шмат было збудавана па ўсёй краіне басэйнаў, у тым ліку ў сельскай мясцовасці. Але будаваліся яны толькі для аднаго чалавека — на той выпадак, калі правадзю раптам захочацца паплаваць. Прычым вада ў басэйнах павінная была заўсёды заставацца цёплай, таму на падагрыванне яе круглы год ішло дэфіцытнае паліва.

Пры гэтым Мао чамусьці не любіў мшыца і чысыціць зубы. Ён любіў, калі яго абціралі мяккім ручніком наложніцы, якіх у яго заўсёды было шмат. Іх выбіраў ён сам сярод тэатральных артыстаў. (Мао любіў традыцыйныя тэатральныя пастаноўкі, хоць пераважная большасць тэатраў былі афіцыйна забароненыя падчас «культурнай рэвалюцыі», вытворчасць жа кінафільмаў амаль спынілася.)

У яго жывыці былі чатыры жонкі, якія нарадзілі яму двух сыноў і дзвюх дачок. Адзін з сыноў Мао загінуў на карэйскай вайне, другі быў псыхічна хворы.

Апошнюю сваю жонку, гістэрычную Цзян Цын, якая фактычна кіравала «культурнай рэвалюцыяй», Мао зьненавідзеў. Ён жыві асобна ад яе, нават забараняў пускаць да сябе ў дом. Так што Цзян Цын мусіла падлашчывацца да мужа празь ягоных каханак. А перад сьмерцю Мао фактычна здаў яе ў рукі апазыцыі, не пакінуўшы палітычнага завету.

Яшчэ горш ён абышоўся са сваім бліжэйшым паплекнікам, прэм'ер-міністрам Чжоў Эньлаем, якому доўгі час забараняў лекавацца ад раку. Каб той, крый божа, не памёр пазьней за яго. Аднак сьмерць Чжоў не прынесла Мао задавальнення. На пахаваньне былога кіраўніка ўраду ў Пэкін стыхійна прыйшлі мільёны людзей, якія памылкова лічылі, быццам ён абараняў іх. Такая несанкцыянаваная

пашана прывяла Мао ў ярасць.

Самае жахлівае, што Мао ахвяраваў жывымі дзясяткаў мільёнаў кітайцаў з адзінай мэтай — паўздыейнічаць на сваіх рэальных альбо ўяўных спаборнікаў у палацавых інтрыгах. Так, адной з сапраўдных мэтай «культурнай рэвалюцыі» для яго была помста папулярнаму старшыню Ёсекітайскага народнага сходу Лю Шаоцы, які асьмелываўся выступаць супраць галоўнага кіраўніка партыі. Лю і ягоную жонку Ван Гуанмэй пасля арышту на загад Мао доўга катавалі маральна й фізічна, перш чым забіць. Але Ван Гуанмэй не адраклася ад свайго мужа, чаго дамагаўся Мао.

Вялікі стырнавы ў сваіх злачынствах пайшоў значна далей за Сталіна. Сталінскае НКВД зьнішчала людзей ў засынках і лягерах, таёмна ад грамадства. Мао ператварыў усю краіну ў вялікую турму — прычым, у літаральным сэнсе. Турмамі сталі дзяржаўныя ўстановы, дзе былыя саслужыўцы рабіліся добраахвотнымі турэмшчыкамі для сваіх былых калегаў. Яны катавалі й забівалі вязьняў, часам сваіх жа сяброў і сваякоў, патрабуючы ад іх «пакаяньня», а потым спакойна вярталіся на свае працоўныя месцы.

Але нават у нечалавечых умовах былі тыя, хто засталіся людзьмі.

Напрыклад, студэнтка Ван Жунфэнь, якая вывучала нямецкую мову. Ёй было 19 гадоў, калі яна патрапіла на мітынг на плошчы Цяннаньмэнь у жніўні 1966 году, дзе сотні тысяч хунвэйбінаў славілі вялікага правадзюра. Яна вырашыла, што гэта «дакладна як пры Гітлеры» і напісала Мао ліст, дзе задавала пытаньні: «Што вы робіце? Куды ведзеце Кітай?» Яна заявіла аб сваім выхадзе з Камуністычнага саюзу моладзі. Пасля гэтага Ван напісала ліст панямецку, паклала яго ў кішэню, выпіла некалькі бутэлечак зь інсэктыцыдам і пайшла да савецкага пасольства. Яна спадзявалася, што яе там падбяруць, і тады пратэст стане вядомым на ўвесь сьвет. Але апрытомнела дзяўчына ў турэмным шпіталі. Ёй далі пажыцьцёвае зьявольнае. Некалькі месяцаў яе рукі былі скаваныя за сьпінай, нават калі яе кармілі. Але Ван

Жунфэнь не зламалі. Яна выйшла на волю пасля сьмерці Мао.

Усяго праз 15 гадоў пасля пачатку «культурнай рэвалюцыі» на плошчу Цяннаньмэнь выйшлі тысячы студэнтаў, якія ўсталывалі там намэставыя мястэчка, патрабуючы дэмакратызацыі Кітаю. Яны кінулі выклік бязлітаснай партыйна-дзяржаўнай машыне, пабудаванай Мао, і дзяржава іх зьнішчыла. Кінакадры з самотнай постацьцю студэнта, які стаіць на плошчы перад танкам, не даючы яму схаць, лічацца адным з галоўных сымбалаў XX стагодзьдзя. Выглядае, што ён застаецца актуальным і ў XXI-м.

P.S. На завяршэньне яшчэ некалькі словаў. Асобныя супадзеньні самі па сабе яшчэ ні пра што не гавораць. Можна знайсці мільён адрозьненняў. Але аднолькавая непавага да чалавечых жывыццяў, тым больш, да жывыця асобнага чалавека. Прычым, ня толькі з боку ўладароў да сваіх падданных, але зь іх боку — да сваіх суайчыньнікаў ці суплямьнікаў. Гэта характэрна ня толькі для таталітарнага грамадства, але для азіяцкіх дэспатыяў. Былы памочнік прэзыдэнта Пуціна ў эканамічных пытаньнях Андрэй Лярыёнаў прыводзіць такі прыклад. Тысячу гадоў таму Багдад, Дамаск, Каір, іншыя гарады арабскага ўсходу зьзялі сваёй раскошай. Гэта былі тады самыя багатыя гарады ў сьвеце. Тым часам Эўропа была барбарскай, жабрацкай і адсталай. Але ў 1215 годзе ангельскія бароны прымусілі свайго караля Яна Безьземельнага падпісаць Карту вольнасьці, паводзе якой ніводнага чалавека нямаможна арыштаваць, канфіскаваць ягоную маёмасьць, а тым больш, зьнішчыць яго без суду. Гэтая карта патрэбная была баронам, каб абараніць сябе. Але прынцып правапарадку паступова распаўсюдзіўся на ўсіх людзей. На ім трымаецца заходняя цывілізацыя. А бліскучыя імперыі Ўсходу, заснаваныя на тыраніі, прыйшлі ў заняпад. І ня трэба сябе суцяшаць тым, што Беларусь геаграфічна належыць да Эўропы. Пакуль у краіне застаюцца палітвязьні, яна ня можа лічыць сябе ні эўрапейскай, ні проста цывілізаванай. У нас няма, у адрозьненьне ад Кітаю, ні людзкіх, ні вялікіх эканамічных рэсурсаў. Мы ня можам чакаць яшчэ тысячу гадоў, калі хочам заставацца на мапе Эўропы.

Сашко Ірванец: «Беларусы — гэта славянскія немцы,

а ўкраінцы жывуць паводле законаў казацкай вольніцы». Гутарка з украінскім пісьменьнікам пра Украіну пасяля Аранжавай рэвалюцыі.

«НН»: Спадар Ірванец, цяпер, калі пасяля Майдану і Памаранчавай рэвалюцыі прайшло даволі часу, Вы задаволеныя яе вынікамі? Не адчуваеце расчаравання?

Аляксандар Ірванец: Не расчараваны ў Майдане. Расчараваны ў тым, што адбывалася пасяля Майдану, але гэтыя рэчы не зусім звязаны паміж сабой. Мы ж стаялі тады не за Юшчанку як такога, мы стаялі за ідэалы. Іншая рэч, што нехта з палітыкаў аказаўся нявартым, нехта не апраўдаў даверу... Памаранчавая рэвалюцыя важная тым, што людзі паказалі, што нешта могуць, што ад іх нешта залежыць. І цяпер мы ва Украіне маем няхай зародкавую, але выразную грамадзянскую супольнасць. І ў нас ужо немагчымая, скажам, расейская сытуацыя, калі, папросту кажучы, людзі як бы выбіраюць таго, каго прызначае быць выбраным улада. Немагчымая ў нас і беларуская сытуацыя, калі людзі засьцерагаюцца гаварыць пра палітыку.

Памаранчавая рэвалюцыя мае каласальнае значэнне праз тое, што яна падняла народ. Шчыра кажучы, да гэтага я не адчуваў прызмернага піэтэту да свайго народу. Я нават сумняваўся, ці набярэцца сярод 48 мільёнаў

украінцаў мільён, якія ведаюць наш гімн «Шчэ нэ вмерла Украіна». У дні Майдану я ўпэўніўся, што такіх людзей нашмат больш. У тыя дні самаацэнка ўкраінцаў паднялася. І хаця потым шмат надзей аказаліся зруйнаванымі, але вось гэтае адчуванне «калі захочам, мы можам» — яно захавалася.

«НН»: Як ставяцца ўкраінцы цяпер да перапісчых палітычных лідэраў?

АІ: Па-рознаму. Мы маем шырокі спектр мэдыві, якія агучваюць розныя думкі. І гэта дазваляе зрабіць аб'ектыўныя высновы. Так, многім стала зразумела, што наш прэзідэнт Юшчанка далёка не ідэальны, хаця ён і патрыёт. Але ён зь цяжкасцю прымае адказныя рашэнні, старецца іх пазьбегнуць. Наша прэм'ер-міністра — цікавы і моцны палітык з надзвычайна багатымі перспектывамі, але і яна не анёл у белых адзеньнях, хаця і часта носіць белы колер.

«НН»: Кожная сукенка спадарыні Цімашэнкі, якога б колеру яна ні была, кожная пара пантофляў каштуе за 1000 эўра, пры тым, што яе зарплата складае тую самую тысячу ў месяц і пры тым, што ва Украіне мільёны людзей ня могуць дз-

Аляксандар Ірванец

воліць сабе купіць дзецям кніжкі, бо грошай хапае толькі на ежу. Гэта нармальна для грамадзянскай супольнасці?

АІ: Ясна, што гэта няправільна і несправядліва. Але калі для параўнання мы возьмем больш сацыяльна справядлівую Беларусь...

НБ: Прабачце, яна далёка не сацыяльна справядлівая...

АІ: Але адносна, у параўнанні з Украінай... Дык вось, хаця Беларусь выглядае больш сацыяльна справядлівай, у цэлым у вас грамадства далёка не багатае, а палітыкі пры гэтым таксама апранутыя шыкоўна. Мяне страшэнна дратуе тое, што ва Украіне сапраўды высокі ўзровень карупцыі, але карупцыя праяўляецца ў іншым. А ўва што там апранаецца прэм'ер-міністра, мяне ня вельмі хвалюе, бо яна гэта, напэўна, робіць не за кошт дзяржавы, у яе хапае для гэтага сваіх асабістых сродкаў.

Аляксандар Ірванец

украінскі пісьменьнік, у маладосці сябар суполкі «Бу-ба-бу». Пазней стаў знакаміты таксама як драматург і раманіст. Перакладаў на ўкраінскую творы беларускіх пісьменьнікаў, добра гаворыць па-беларуску. У Менск прыежджаў з нагоды выхаду па-беларуску свайго апошняга рамана «Роўна/Ровно» ў перакладзе ўладзімера Арлова.

Што супольнага паміж Цімашэнкай і Лукашэнкам?

«НН»: Юшчанка, Цімашэнка, Лукашэнка — супольнае ў іх тое, што прозвішчы заканчваюцца на «-энка». Як Вы думаеце, у іх ёсць яшчэ супольныя рысы?

АІ: За мяжой я ўстрымаюся ад таго, каб даваць нейкія ацэнкі што Вашым, што нашым палітыкам. Вашым — таму што мне, як госьцю, гэта было б

Сашко Ірванец: «Беларусы — гэта славянскія немцы»

Працяг са старонкі 25.

незвычайна. Сваім — з той жа прычыны. Дома я іх шаршчу так, што пер'е ляціць. Але за мяжой, перад іншаземцамі я Украіну бараню ўсяляка.

«НН»: Да слова, нядаўна я глядзела ўкраінскі дакументальны фільм «Вайна і мір» — пра жыццё пад акупацыяй у Кіеве, Менску, Смаленску. У ім, сярод іншых, выступалі вашыя былыя прэзідэнты Краўчук і Кучма, расказвалі пра сваё дзяцінства, праведзенае ў акупаваных украінскіх вёсках. Выглядалі цалкам чалавечна.

АІ: Пра Краўчука я расказу Вам такую гісторыю. Ён — мой зямляк, з Ровеншчыны, з вёскі Вялікі Жыцень. Роўна было сталіцаю акупаванай Украіны, там сядзеў гаўляйтэр Кох, там выходзіла газэта «Валынь». І вось у 1943 годзе ў газэце «Валынь» з'явілася такая маленькая нататка: «На Раство 1943 году дзеці сяла Вялікі Жыцень накалядавалі на патрэбы ўкраінскага Чырвонага крыжа 80 райхсмарак. Большую частку гэтай сумы — 60 райхсмарак — накалядаваў Лёнька Краўчук. Гэта — вынік добрага нацыянальнага выхавання». Заўважу, што ўкраінскі Чырвоны крыж быў тады аддзелам УПА — Украінскай паўстанцкай арміі. Натуральна, усю савецкую кар'еру гэтая нататка Леаніду Краўчуку муляла...

Кошты на нерухомаць і крэдыты

«НН»: У Кіеве вялізныя цэны на жыллё, яшчэ большыя, чым у Менску. Чым гэта тлумачыцца?

АІ: Сапраўды так. Я ня вельмі цікаўлюся гэтым пытаньнем, бо ведаю, што ў мяне ня хоціць грошай, каб хоць нешта набыць.

«НН»: Але ж можна ўзяць крэдыт. Прычым, наколькі я ведаю, у вас крэдыты выдаюцца і пад «чорныя» зарплаты, так бы мовіць, пад «чэснае слова».

АІ: Я крэдытаў баюся, мы з жонкай іх усяляк унікаем. Жыць у доўг я не хачу. Баюся, што гэтая бурбалка лопне, гэтыя вялізныя крэдыты, якія выдаюцца проста пры прад'яўленьні пашпарту, могуць прывесці да эканамічнага каляпсу, усё гэта можа рапнуцца ў адзін момант.

Магчыма, гэтая лёгкасьць у атрыманьні крэдытаў ад таго, што ўкраінцы — досыць анархічны і авантурыстычны народ, наступствы казацкай вольніцы ў нас добра адчуваюцца. Таму ён слаба паддаецца ціску ўлады.

«НН»: А гэты ціск існуе? Бо ваша ўлада — яна таксама ж украінская.

АІ: Улада намагасца на нешта ціснуць. Але дзе два ўкраінцы — там тры гетманы. У вас інакш. Беларусы — такія славянскія немцы. У вас крэдыты трэба падмацоўваць дакументамі. У вас, магчыма, бядней, але ў вас усё падмецена, чысьценька, няма

сьмецьця ўздоўж дарог...

«НН»: Ох, пане Аляксандар, гэтага добра і ў нас да халеры.

АІ: У нас яшчэ больш, што мяне страшна дратуе! Гэта прыкра.

Скардзяцца толькі слабыя

«НН»: Які цяпер уплыў украінскіх інтэлектуалаў на жыццё грамадства?

АІ: Інтэлект грамадства вельмі ўпаў у апошнія гады. Існуе некалькі аўтарытэтаў, людзей, да думкі якіх прыслухоўваюцца тыя, хто іх ведае. Думаю, у кожным раённым мястэчку знойдзецца некалькі прасунутых настаўніц, якія чыталі або ведаюць, скажам, Андруховіча або Забужку. То бок, нейкі мінімальны уплыў існуе.

З другога боку, калі пісьменьнікі пачынаюць скардзіцца, як ім цяжка, гэта сьведчыць, найперш, пра іх няздатнасьць эфэктыўна працаваць ва ўмовах рынку. Яны прызвычаліся да дзяржаўнага плянаваньня, да жыцця ва ўмовах ідэалёгіі. Але калі на рынак прыйшлі ня толькі Данцова і Марыніна, але і найлепшыя, найцікавейшыя пісьменьнікі сьвету, то ў гэтых умовах, канечне, трэба працаваць многа, цягнуцца да гэтага ўзроўню, шукаць новае, ствараць канкурэнцыю расейскай і сусьветнай літаратуры.

У нас надзвычай цікавая плынь маладых пісьменьнікаў: напрыклад, у Любка Дэрэша кнігі выходзяць вялікімі накладамі і ва Украіне, і ў

Польшчы, і ў Нямеччыне, ён напісаў ужо пяць раманнаў, а хлопцу 24 гады.

Вялікі ўплыў на ўкраінскую моладзь маюць таксама рок-гурты, якіх у нас шмат. Сымбіёзу зь імі, дарэчы, шукаюць многія паэты.

«НН»: Ці можаце Вы пражыць зь пісаньня?

АІ: Так, магу, але гэта будзе ня толькі мастацкая літаратура. Гэта будзе яшчэ журналістыка, пераклады, крытычныя артыкулы. Чалавек, які ўмее пісаць, ва Украіне не прападзе.

«НН»: Якія наклады ўкраінскіх кніжак?

АІ: Ад 3—4 тысяч і вышэй. Але высокія наклады патрабуюць добрага піяру. Так, скажам, у маладой аўтаркі Сафіі Андруховіч раман «Сёмга» разышоўся накладам 3500 экзэмпляраў за месяц.

«НН»: А Ваш раман «Рівно/Ровно» які выдавецкі лёс мае?

АІ: На сёньня ёсьць два выданьні ва Украіне, два выданьні ў Польшчы, вось выданьне па-беларуску, рыхтуюцца выданьні ў Нямеччыне, Сэрбіі, Славеніі. У Польшчы кніжка ўвайшла ў шорт-ліст прэстыжнай узнагароды «Ангелюс» — за найлепшы ўсходнеўрапейскі раман.

«НН»: Ці маглі б Вы параўнаць украінскую і беларускую літаратуру?

АІ: Украінцы — народ лірычны, пявучы, таму ў нас многа паэтаў, пісьменьнікаў — але многа і графаманаў. А беларускія пісьменьнікі ўражваюць мяне сваёй маральнай трываласьцю. У вас занятак літаратурай — сапраўднай літаратурай — патрабуе ня толькі таленту, але і мужнасьці.

Гутарыла
Наталка Бабіна

Гарадзенцы галасуюць за музей Васіля Быкава

На сайце газеты «Вечерний Гродно» на пытаньне «Які музей патрэбны Горадні?», 38,2% апытаных прагаласавала за музей Васіля Быкава, за музей беларускай эротыкі — 29,4%, 23,5% — за музей архітэктуры пад адкрытым небам, і толькі 8,8% — за стварэньне музэю традыцыйнай кухні.

Пытаньне пра стварэньне паўнаважнага музэю Быкава ў Горадні застаецца нявырашаным. Улады не сьпяшаюцца выдзяляць ініцыятарам стварэньня музэю памяшканьне.

Аўтакатастрофа на трасе Магілёў—Бабруйск

Сутыкнуліся аўтобус, які вёз дзяцей на экскурсію, і пасажырскі мікрааўтобус. Тры пасажыры маршрутка загінулі, шэсьць атрымалі раненні. Таксама пацярпела адно дзіця, якое ехала ў аўтобусе. Паводле пацярэдніх зьвестак, аварыя здарылася праз тое, што маршрутка выехала на сустрэчную паласу. Ад сутыкненьня аўтобус паваліўся і зьяцеў пад адхон. Маршрутка ж літаральна развалілася на часткі.

Вайсковец загінуў пад бульдозэрам

Трагедыя здарылася ў Жодзіне. 17 сакавіка ў часе правядзеньня плянавага абслугоўваньня бульдозэра шараговец адной з транспартных вайсковых адзінак «парушыў меры бясьпекі і атрымаў траўму, несумяшчальную з жыцьцём», паведамляе сайт Мінабароны. Камісія Мінабароны і вайсковай пракуратуры праводзіць сьледзтва.

57-мэтровы кран упаў у Масюкоўшчыне

Кран вагой 10 тон і вышынёй 57 мэтраў упаў раніцай 20

сакавіка ў мікрараёне Масюкоўшчына-3 падчас работ па ўзьявядзеньні дзевяціпавярховага будынку. 25-гадовая кранаўшчыца атрымала траўмы.

Абраз Маці Божай Браслаўскай можа быць укаранаваны

Цяпер праводзіцца адпаведная экспэртызка: укаранаваньнем ганаруюцца толькі абразы, якія праславіліся шматлікімі пудамі і маюць багатую гісторыю. Раней былі ўкаранаваны абразы Маці Божай Вастрабрамскай у Вільні, Маці Божай Будслаўскай, Панны Марыі Беззаганна Зачатай у менскім Архікатэдральным касьцёле і інш. Абраз Маці Божай Браслаўскай Валадаркі азэрна паходзіць з мужчынскага праваслаўнага кляштару, які існаваў на востраве возера Несьпіш. У 1832 г. кляштар згарэў ад маланкі, але абраз захаваўся і быў перанесены ў Браслаўскі касьцёл.

Вясна чакаецца халодная

У апошні тыдзень сакавіка вернуцца халады. Уначы будзе ад 0 да 6 марозу, удзень — 1—7 цяпла. Ня вельмі цёпла будзе і ў першай дэкадзе красавіка, ад -4 да +3 градусаў ноччу, удзень 2—7 цяпла, мокры сьнег і дождж. Толькі ў другой дэкадзе красавіка завітае нарэшце сапраўды вясновая хваля цяпла.

Трэба дома бываць часцей. Каб ня зьнесьлі

Пэнсіянер зь Віцебску ня быў на сваёй загараднай дзялянцы ў вёсцы Арляны Сеньненскага раёну восем гадоў. А калі прыехаў, пабачыў чыстае поле. Надзел на пяцьдзесят сотак з гаспадарчымі пабудовамі і домам ён набыў у калгасу ў пачатку 1990-х. Сёньня ў калгасе пра тую кулпо-продаж няма ніводнага запісу. То і вырашыўлі, што будынак яшчэ належыць

калгасу. Цяпер сельсавет тэрмінова шукае пакінуты будынак. Наўзамен зьнесенай, пэнсіянеру падбіраюць новую хату. І пераправяраюць сьпісы лядашчага жылля. Тут ужо зраўнялі зь зямлёй больш за дваццаць надзелаў.

У Берасьці затрымалі выведніка кантрабандыстаў

Малады чалавек, грамадзянін Беларусі, пры сабе меў два сотавыя тэлефоны зь сім-картамі беларускага і ўкраінскага апэратараў, прыладу начнога бачаньня і армейскі бінокуляр. Затрыманы кантраляваў пэўны кавалак мяжы і назіраў за перасоўваньнем памежных і міліцэйскіх патрулёў. Мяркуюцца, што інфармацыя перадавалася кантрабандыстам, якія ляснымі сьцежкамі перапраўляюць тавары празь беларуска-ўкраінскую мяжу. Наяўнасьць выведнікаў сьведчыць пра немалыя маштабы і выдатную арганізацыю крымінальнага бізнэсу, у які ўцягнутае прымежнае з Украінай насельніцтва.

Праязныя ў мэтро будуць з антэнамі

Бескантактныя праязныя білеты маюць быць уведзеныя ў менскім мэтро ўжо сёлета. Вонкава новая радыёкарта мала розьніцца ад цяперашняй магнітнай. Карта спрацоўвае на адлегласьці двух—трох сантымэтраў ад чыгвальнага прыстасаваньня. Цяпер праязны ня трэ будзе даставаць. Чэргі да турнікетаў у гадзіну пік знікнуць. Каштаваць такая картка будзе болей.

«Юнацтва» і «Керамін» — фіналісты чэмпіянату Беларусі па хакеі

Хакеісты менскага «Юнацтва» ўсухую перамаглі леташняга чэмпіёна «Дынама» 1:4. «Керамін» напшпат складаней прыйшлося ў Віцебску. Аднайменны клуб з гораду над Дзвіной пасяля

дзвюх паразаў у Менску, нарэшце паказаў, на што ён здольны. Толькі на 68-ай хвіліне абаронца зборнай Беларусі Макрыпкі вывёў «Керамін» у фінал — 3:4.

Фінальныя матчы між «Керамінам» і «Юнацтвам» пройдуць 29 і 30 сакавіка, 2 і 3 красавіка, а таксама, калі спатрэбіцца, 5, 7 і 9 красавіка. Сэрыя будзе адбывацца да чатырох перамог.

Праз п'янага расейца ў Польшчы пасадзілі самалёт

Самалёт «Люфганз» зь Ляцеў з Франкфурту ў Кіеў, мусіў незаплянавана прызьямліцца ў польскіх Катавіцах. Адзін з пасажыраў, грамадзянін Расеі, у нецвярозым стане заявіў, што ён тэрарыст. Ён патрабаваў гарэлкі й спрабаваў біцца. Сьледзтвам па справе зоймецца пракуратура, самалёт з 118 пасажырамі пасяля гадзіны затрымкі працягнуў палёт.

Скандал пры запальваньні Алімпійскага агню

У панядзелак на радзіме Алімпіяды на паўвысьпе Пэляпанэс стартвала эстафэта Алімпійскага агню XIX летніх гульняў. Падчас выступу кіраўніка кітайскага Алімпійскага камітэту Лю Цы малады чалавек выбег да трыбуны і разгарнуў плякат у падтрымку Тыбэту за сынай кітайскага прадстаўніка. Неўзабаве ўдзельнік руху «За свабоду Тыбэту» быў арыштаваны.

Эстафэта пройдзе па пяці кантынэнтах і завершыцца 8 жніўня ў Пэкіне. У траўні паходна паспрабуюць узняць на найвышэйшую вяршыню сьвету — Эвэрэст.

Паводле СП, ЗП, «Вячэрні Мінск», «Народныя навіны Віцебска», «Звязда», «ЭХО Масквы», Telegraf.by, «Эўрарадые», радыё «Рацыя», ont.by, БелаПАН, Бі-Бі-Сі, [ул.інф.](http://ул.інф)

Андрэй Лянкевіч

Выходнымі ў Строчыцах пад Менскам прайшло Гуканьне Вясны. Фота Андрэя Лянкевіча.

Карыбская пэрліна, або Незалежнасьць, якая не адбылася

Піша
Вацлаў Шаблінскі.

У савецкім календары 18 сакавіка значылася як Дзень Парыскай Камуны. На Карыбскім востраве Аруба — гэта сьвята нацыянальнага сьцяга. У 1976 годзе ў гэты дзень Аруба выйшла са складу Нідэрляндзкіх Антылаў.

Меркавалася, што праз дваццаць год выспа стане цалкам незалежнай. Незалежнасьць, аднак, не адбылася. Чаму?

Гісторыя Арубы досыць тыповая. Першымі насельнікамі былі індзейцы аравакі, якіх зьнішчылі гішпанцы. Сыноў Кастыліі зьмянілі галяндцы. Практычныя бюргеры завезьлі сюды чорных нявольнікаў, нашчадкі якіх і складаюць асноўную масу сёньняшняга насельніцтва Арубы. Рабства на Арубе адмянілі ў год паўстаньня Кастуся Каліноўскага — 1863-м.

Гістарычныя пэрыпэтыі знайшлі адлюстраваньне ў мясцовай гаворцы — пап'ямэнта. У якой зьмяшаліся гішпанская, партугальская, галяндзкая і ангельская мовы. На пап'ямэнта выдаюцца газэты, вядзецца выкладаньне ў мясцовым унівэрсытэце.

Спачатку на востраве здабывалі золата. Назва «Аруба» значыць «было золата». Пазьней была знойдзена нафта, што, здавалася, стварала добрую базу для незалежнасьці.

Напачатку за сувэрэнітэт краіны выступалі практычна ўсе палітычныя партыі. Гэтыя памкненьні былі замацаваныя рашэньнем арубскага парламенту ў 1983 годзе. Амстэрдам не парэчыў.

Але праз два гады галоўны нафтаперапрацоўчы завод краіны зачынілі. Калі ж

у 1991 годзе ўрад Арубы адмовіўся ад абвяшчэньня незалежнасьці, завод зноў запрацаваў. Страціўшы сваю самую «вялікую жамчужыну», як пісаў пра яе ў рамане «Амок» Янка Маўр, — Інданэзію, галяндзкая карона не захачела разьвітвацца з «жамчужынай карыбскай» — Арубай. Для гэтага ўжывалі палітыку бізуна і перніка.

Аруба і іншыя Нідэрляндзкія Антылы (Кюрасаа, Саба, Сэн-Мартэн) праз мэтраполію былі асацыява-

ныя з Эўрасаюзам і ў той жа час займелі права гандлёвых зносін з суседзьмі.

Прыхільнікі незалежнасьці, аднак, не здаюцца. Свае надзеі яны ўскладаюць на супрацьстаяньне ЗША і Вэнэсуэлы. Нідэрляндцы праводзяць спрыяльную палітыку ў дачыненні да Чавэса. Цікавасьць Вашынгтону да Арубы — даўняя, яшчэ падчас Другой усясьветнай вайны ЗША прапаноўвалі Галяндцы купіць яе ўладаньні на Карыбах.

ПЧОЛКІ

Вулей ў лесе мы знайшлі,
(сьціснуць пальчыкі ў кулачок)
 Пчолкі унутры жылі.
 Сталі пчолкі выпаўзаць:
 Раз, два, тры, чатыры, пяць!
(разгінаць пальчыкі па адным)

ДЗІРКІ Ў СЫРЫ

Раз, два, тры, чатыры,
(разгінаць пальчыкі па адным)
 Мы палічым дзіркі ў сыры!
*(скласьці разам вялікі і ўказальны
 палец, каб атрымалася кола)*
 Калі дзірачак мільён,
(паказаць дзесяць пальчыкаў)
 Значыць, смачны будзе ён.
(пагладзіць сябе па живоціку)
 Калі дзірачка адна,
(паказаць адзін пальчык)
 Значыць, сыру больш няма!
(развесці рукі ў бакі)

МАЛПЫ

Упячэх гарэзы-малпы
 Пачалі скакаць з канапы.
 Бум! Звалілася адна,
 Паламала хвост яна.

Хутка паднялі дурніцу
 І павезлі у бальніцу.
 Лекар хвост перавязаў,
 Малпаняці так сказаў:

«Хвост рукамі не чапаць
 І з канапы не скакаць!»

*З кожным разам зьмяняйце
 колькасць малпаў: учтырох, утраіх,
 удваіх. Скончыць гульню можна так:*

Пскакаць хацела малпа,
 Ды зламалася канапа.

САРАКАНОЖКА

Увечары сараканожка
 Стала мыць свае панчошкі:
 «Раз, два, тры, чатыры, пяць —
 Трэба мылам шараваць.
 Шэсьць, сем, восем, дзевяць, дзесяць —
 На вярочцы развесіць!»
 Покуль мыла-шаравала,
 Дык і раніца настала.

МАЯ СЯМ'Я

Гэта — мама, гэта — тата,
 Вось сястрычка побач з братам,
 Каля брата я стаю.
 Ўсіх цалую і люблю!

*Пальчыкі па чарзе разгінаюцца, а на
 апошніх словах збіраюцца разам
 (але не ў кулак) і смачна цалуюцца*

КАЎБАСКІ

Пяць смачных каўбасак
(паказаць пяць пальчыкаў)
 У краме мы купілі.
 Адна каўбаска ўпала,
(хлопнуць)
 І стала іх чатыры.

Каўбасак ўжо чатыры,
(паказаць чатыры пальчыкі)
 Падсмажым іх, сябры!
 Адно схпіў сабачка
(гаўкнуць)
 І засталіся тры.

Тры смачныя каўбаскі
(паказаць тры пальчыкі)
 Ляжалі на сталі.
 Адно пагрызла мышка
(піскнуць)
 І засталіся дзве.

Дзве смачныя каўбаскі
(паказаць два пальчыкі)
 Ляжалі ля вакна.
 Адно сыцягнула котка,
(мяўкнуць)
 Каўбаска ўжо адна.

Апошняя каўбаска
(паказаць адзін пальчык)
 Сказала нам з табой:
 «Хутчэй мяне зьдайце,
 Мне сумна тут адной!»
(пагладзіць живоцік)

Тацяна Папова aka kotka

19 сакавіка ў менскім Палацы мастацтваў (вул. Казлова, 3) адчынілася выстава твораў слаўтага беларускага мастака-графіка, аўтара эталёну герба «Пагоня» Яўгена Куліка (1937–2002).

PHOTO BY MEDIA.NET

ВЫСТАВЫ

Павал Татарнікаў

27 сакавіка а 17.00 у **Мастацкім музэі Беларусі** адбудзецца адкрыццё выставы акаварэлі маладога мастака-графіка, ляўрэата Міжнароднага біенале ілюстрацыі ў Братыславе (2001) Паўла Татарнікава «Бела-шэра-залатое». У экспазыцыі прадстаўлены каля 40 твораў мастака, выкананыя ў 2000–я. **Выстава працягнецца да 22 красавіка.**

Срэбра й золата

Да 7 красавіка ў **Палацы мастацтваў** будзе праходзіць выстава «Срэбра й золата». У выставе бяруць удзел 18 мастакоў, палотны якіх аб'яднала адна асаблівасць — яны ўсе напісаныя ў серабрыста-залацістым тоне. Халоднае срэбра й цёплае золата, спалучаючыся, пераліваючыся, безумоўна, зачаруюць вас...

Сакавіцкія каты

Да 7 красавіка ў **Палацы мастацтваў** прадоўжыцца мастацкая выстава «Сакавіцкія каты». У рамках выставы 29 сакавіка а 15-й пройдзе дабрачынны аўкцыён, на якім будуць прадстаўлены жывапісныя, графічныя і скульптурныя творы знаных беларускіх мастакоў. Усе сродкі пойдуць на лекаванне студэнткі 3 курсу БДУ культуры й мастацтва Жыжыч Галіны, якой пасля аўтакатастрофы патрэбныя некалькі апэрацыяў.

ТЭАТРЫ

Купалаўскі тэтар

31 (пн) — «Сны аб Беларусі»
1 (аўт) — «Войцэк»
2 (аўт) — «Івона, прынцэса Бургундзкая»
3 (чц), 4 (пт) — «Дзеці Ванюшына»

Тэатар опэры

На сцэне *Цэнтральнага Дому афіцэраў*
2 (аўт) — «Сіняя барада й ягоныя жонкі»
3 (ср) — «Аіда»

КАНЦЭРТЫ

N.R.M.

3 красавіка а 20:00 у **клубе «Графіці»** (зав.Калініна, 16) акустычны канцэрт N.R.M. Т.: (029) 671–58–65, (029) 254–49–09.

«Тройца» і гіты 1960–80 у «Графіці»

29 сакавіка а 19.00 у **менскім клубе «Графіці»** (зав.Калініна, 16) найлепшыя гіты 1960–80-х выканаюць **OneHellThing і Consul Band** (пры ўдзеле актораў тэатру ЕУЕ). І красавіка а 20.00 у «Графіці» выступіць з эксклюзіўным канцэртама **этна-трыё**

«Тройца». Толькі 50 месцаў. Замова месцаў праз тэлефоны: (029) 179–99–18, (029) 779–99–18. ICQ: 165–650–843.

Дзецідзяцей

3 красавіка а 19.00 у **менскім клубе імя Дзяржынскага** адбудзецца вялікі канцэрт гурту «Детидетей» з **прэзэнтэцый альбому «отЛично».**

Нака

30 сакавіка а 19.00 у **клубе «Гудвін»** (пр.Незалежнасьці, 19) адбудзецца канцэрт гурту **Нака.** Замова квіткаў: (029) 772–99–39, (029) 508–74–63

(папярэдне), (017) 226–13–06, (029) 111–77–22 (у дзень канцэрту).

Архаіка і сучаснасьць

5 красавіка а 18.00 у **менскім клубе «Катакомбы»** (вул.Рабкораўская, 2) канцэрт «**Crivia Aeterna: Архаіка і сучаснасьць**». Бяруць удзел «**Ритуальный фронт**» (Расея), «**Лихолесье**» (Расея), **Essa, Pragnavit, M.O.B.A.S., Svalbard, «Крывакрыж», «Чародей»** (еж-Оунга). Даведкі і замовы квіткаў: (029) 646–64–97, (029) 708–31–91.

КІНО НА ВЫХОДНЫЯ

«Мігель і Ёільям»

Мігель і Ёільям (Miguel and William)

Гішпанія, 2007, каляровы, 102 хв.

Рэжысэрка: Інэс Парыс

Жанр: Камэдыйна-авантурная мэлядрама

Прызы, фэсты: Прыз глядацкіх сымпаты і адмысловы прыз журы на фэсьце камэдыйнага кіно ў Пэнісколя

Адзнака: 5 (з 10)

Пекная ангельская дама Леанор, заручаная з гішпанскім герцагам, едзе да свайго жаніха. Жаніх — страхалюдны й дурны раўнівец. За-

тое ў Леанор ёсьць малады палюбоўнік Шэкспір; неўзабаве замак наведзе й мытар Мігель Сэрвантэс. Хітрая гераіня просіць пісьменьнікаў скласьці для яе п'есу, заляцаецца да абодвух — і выдае іх творы за свае. Адзінае, што замінае літаратурнаму флірту — раўнівец, які зьбіраецца прыгажуню павесіць...

Карціна Інэс Парыс — дзіўнае спалучэньне масавых фільмаў, кштатлу «Чужы супраць Драпежніка», калі дзеля касы выкарыстоўваюцца пазачыраныя брэндзы, і пяшчотнага галівудзкага кічу. «Дракуламі» і «Франкенштэйнамі» гішпанскага скрыжавальніка стаюцца Мігель і Ёільям, а біяграфічна-романтычная стужка «Закаханы Шэкспір» выглядае кры-

ніцаю тэатральных прыёмаў.

Слынным пісьменьнікі, якія ў жыцці ніколі не сустракаліся, змагаюцца за сэрца прыгожай дамы — і нат гераічна вяртаюць ёй залаты падвескі (Дзюма круціцца ў дамавіне).

Але карціна лёгкая, нязмушаная і неабавязковая. Акторы трапныя і дасьціпныя.

Самае каштоўнае ў фільме — дэтэлі і гратэскныя пэрсанажы на эпізодах: карлік у жабо, зьбялелыя арыстакраткі, грудастая палюбоўніца, халодная цемра палацу, сьвінкі як слухачы п'есы. Але гратэскныя дэтэлі не вытыраюцца і кічу не замінаюць.

Фільм — звышлёгка, для аднаразовага прагляду й забыцця.

Андрэі Расінскі

90-годзьдзю БНР
прысьвячаецца

Уладзімер Някляеў Дзень нямецкай арміі

Урывак з аповесці. Старонка 21.

ГЛЕБ ПЛАДВЕНКА

МЫ САМІ

«Наша Ніва» і ARCHE ў Санкт-Пецярбургу

У нядзелю, 30 сакавіка, у будынку Ра-
сейскай публічнай бібліятэкі адбудзецца
ўрачыстае ўручэнне прэміі часопісу
ARCHE «За сумленнае слова» яе сёлетняму
ляўрэату прафэсару Валянціну Грыцкевічу.
Плянэцца, што ў імпрэзе возьмуць удзел рэ-
дактар ARCHE Валер Булгакаў і рэдактар
«Нашай Нівы» Андрэй Скурко. **Пачатак ве-
чарыны у 17.00.** Даведкі па т.: (+7921) 921-
51-95 (Мікола Нікалаеў).

А ты падпішыся!

Каб рэгулярна атрымліваць «Нашу Ніву»,
проста паведаміце ў Рэдакцыю свой адрас. Адначасова
Рэдакцыя звяртаецца з просьбай ахвяраваць на
выданьне. Дэталі — старонка 18.

ПРЫВАТНЫЯ АБВЕСТКІ

ЖЫТЛО

Здыму 1-пакаёвую кватэру ў Менску.
Т.: (029) 253-74-01

ПЕРАКЛАД

Творчая група перакладу мультфіль-
му «Плянэта скарбаў» шукае паэта для
перакладу песьні галоўнага героя (праца
дабрачынная). Т.: (029) 874-69-23
(МТС), (029) 116-63-61 (Velcom)

СЯБРОЎСКІЯ ПАДАРОЖЖЫ

Запрашаем у падарожжа 6 красавіка
(нядзеля) па маршруце: Менск—Сялец—
Быцень—Бяроза—Закозель—Бусыж—
Альба—Белавічы—Новыя Пескі—
Менск. 2—5 траўня: «Скарбы Зыкарпаў-
ця»: Ужград—Мукачаў—Навіцкая—Ся-
рэдняе. Т.: 292-54-58; (029) 622-57-20;
(029) 509-12-16; (029) 110-19-28

СПАЧУВАНЬНІ

Сябры спачуваюць Андрэю Сарот-
ніку ў ягоным вялікім горы — перадчас-
най сьмерці маці

КНІГІ, МАРКІ, ЗНАЧКІ, ВІДЭА

Кнігі — Цітоў «Геральдыка Беларусі», Чэ-
калаў «3 гісторыі шляхты ў Беларусі і су-
седніх дзяржавах», Залівака «Генэалёгія Бе-
ларусі...», «Гісторыя роду Залівака», інш.
Камплект значак «Гарады Беларусі» (заць-
верджаныя Магдэбурскім правам), маркі з
гістарычнай сымбалікай. Аўдыё. Відэазапіс
— рыцарскія фэсты. Шукаем кнігі па бела-
русістыцы, гісторыі. Т.: (029) 753-91-96, для
лістоў: а/с 195, 220030, Менск, Беларусь
(Алесю). alesknigi@mail.ru

ВАШ РОД

Даламожам правярыць шляхет-
насьць Вашага роду. Рэканструкцыя
фамільнага гербу. Т.: (029) 753-91-96,
для лістоў: а/с 195, 220030, Менск, Бела-
русь (Алесю). alesknigi@mail.ru

«НН» СТО ГАДОЎ З ВАМІ

Напасьцяй, лаянкой напраснай
Грудзей ня варта мазаліць!
Не пагасіць вам праўды яснай:
Жыў беларус — і будзе жыць!

Янук Купала
«Наша Ніва». №12. 1908

Наша Ніва

незалежная газета

заснаваная ў 1906, адноўленая ў 1991

галоўныя рэдактары «Нашай Нівы»:
З.Вольскі (1906), А.Уласаў (1906—1914),
Янка Купала (1914—1915), А.Луцкевіч,
У.Знамяроўскі (1920), С.Дубавец (1991—2000).

сакратарка рэдакцыі
шэф-рэдактар
галоўны рэдактар
мастацкі рэдактар
заснавальнік
выдавец

Наста Бакшанская
Андрэй Дынько
Андрэй Скурко
Сяргей Харэўскі
Мясцовы фонд выданьня
газэты «Наша Ніва»
«Прыватнае прадпрыемства
«Суродзічы»

АДРАС ДЛЯ ДОПІСАЎ:

220050, Менск, а/с 537

Tel/fax: (017) 284-73-29, 8-029-613-32-32,

8-029-707-73-29.

E-mail: nn@nn.by

On-line: www.nn.by

© НАША НИВА. Спасылка на «Нашу Ніву» абавязковая. 12 палос фарматам
А2, 6 друк. арк. Друкарня РУП «Выдавецтва «Беларускі Дом друку». Менск, пр.
Ф.Скарыны, 79. Рэдакцыя не нясе адказнасці за зьмест рэкламных абвестак.
Кошт свабодны. Пасведчаньне аб рэгістрацыі прыкладнага выданьня №581
ад 4 ліпеня 2002 г., выдадзенае Міністэрствам інфармацыі Рэспублікі Беларусь.
Юрыдычны адрас: 220101, г. Менск, пр. Ракасоўскага, 102-71. Р/р
3012206280014 у МГД ААТ «Белінвестбанк», Менск, код 764.

Наклад 2239. Газэта выдаецца 48 разоў на год.

Нумар падпісаны ў друк 23.00.00.00.2008.

Замова № 1640.

Рэдакцыйны адрас: Ракасоўскага, 102-71.